

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ

YASAMA DÖNEMİ

27

YASAMA YILI

5

SIRA SAYISI: 328

Adalet ve Kalkınma Partisi Grup Başkanvekili Denizli Milletvekili Cahit Özkan ve 44 Milletvekilinin Avukatlık Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi (2/4364) ve Adalet Komisyonu Raporu

Not: Bu Sıra Sayısına; elektronik ortamda
<https://www.tbmm.gov.tr/Yasama/KomisyonRaporlari>

Kanunlar ve Kararlar Başkanlığı

İÇİNDEKİLER

Sayfa

• **2/4364 Esas Numaralı Teklifin**

- TBMM Başkanlığına Sunuş Yazısı4

- Katılma Yazıları5

- Genel Gerekçesi9

- Madde Gerekçeleri9

• **Adalet Komisyonu Raporu**.....11

• **Muhalefet Şerhleri**17

• **Teklif Metni**.....39

• **Adalet Komisyonunun Kabul Ettiği Metin**.....39

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Avukatlık Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifimiz ve gerekçesi ektedir.
Gereğini arz ederiz.

<i>Cahit Özkan</i> Denizli	<i>Ahmet Kılıç</i> Bursa	<i>Cihan Pektaş</i> Gümüşhane
<i>Lütfiye Selva Çam</i> Ankara	<i>Ahmet Çakır</i> Malatya	<i>Mehmet Yavuz Demir</i> Muğla
<i>Mustafa Arslan</i> Tokat	<i>İbrahim Yurdunuseven</i> Afyonkarahisar	<i>Ali Özkaya</i> Afyonkarahisar
<i>Ravza Kavakcı Kan</i> İstanbul	<i>Mustafa Demir</i> İstanbul	<i>Yavuz Subaşı</i> Balıkesir
<i>Muhammed Fatih Toprak</i> Adıyaman	<i>Mücahit Durmuşoğlu</i> Osmaniye	<i>Ahmet Akay</i> Şanlıurfa
<i>Abdullah Güler</i> İstanbul	<i>Orhan Yegin</i> Ankara	<i>İbrahim Aydemir</i> Erzurum
<i>İshak Gazel</i> Kütahya	<i>Zeynep Gül Yılmaz</i> Mersin	<i>Rümeysa Kadak</i> İstanbul
<i>Zeynep Yıldız</i> Ankara	<i>Arife Polat Düzgün</i> Ankara	<i>Metin Çelik</i> Kastamonu
<i>Tülay Kaynarca</i> İstanbul	<i>Serkan Bayram</i> İstanbul	<i>Yusuf Başer</i> Yozgat
<i>Orhan Kırçalı</i> Samsun	<i>Semra Kaplan Kıvrırcık</i> Manisa	<i>Osman Ören</i> Siirt
<i>Ali Cumhuri Taşkın</i> Mersin	<i>Şahin Tin</i> Denizli	<i>Selahattin Minsolmaz</i> Kırklareli
<i>Ali Şahin</i> Gaziantep	<i>Cemil Yaman</i> Kocaeli	<i>İsmail Tamer</i> Kayseri
<i>Halis Dalkılıç</i> İstanbul	<i>Osman Boyraz</i> İstanbul	<i>Murat Baybatur</i> Manisa

Fatma Betül Sayan Kaya
İstanbul

Kemal Çelik
Antalya

Pakize Mutlu Aydemir
Balıkesir

Osman Aşkın Bak
Rize

Şirin Ünal
İstanbul

Selim Gültekin
Niğde

KATILMA YAZILARI

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Avukatlık Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifine katılıyorum.
Gereğini arz ederim.

Tamer Dağlı
Adana

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına 05/04/2022 tarihinde sunulan 2/4364 Esas numaralı Avukatlık Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi' ne imza sahibi olarak katılmak ister, bilginize arz ederim.

07/04/2022
Sena Nur Çelik
Antalya

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Avukatlık Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifine imzamı koyuyorum.
Gereğini arz ederim.

Arzu Aydın
Bolu

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Avukatlık Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifimize katılıyorum.
Gereğini saygılarımla arz ederim.

5.4.2022
Jülide İskenderoğlu
Çanakkale

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Avukatlık Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifine imza koyuyorum.
Gereğini saygılarımla arz ederim.

05/04/2022

Burhan Çakır

Erzincan

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Avukatlık Kanununda Değişiklik yapılmasına Dair Kanun Teklifine imzama koyuyorum.
Gereğini saygılarımla arz ederim.

05/04/2022

Süleyman Karaman

Erzincan

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Avukatlık Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifine imzama koyuyorum.
Gereğini arz ederim.

Sabri Öztürk

Giresun

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Avukatlık Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifine imzama koyuyorum.
Gereğini arz ederim.

Hüseyin Yayman

Hatay

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Avukatlık Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifine imzama koyuyorum.
Gereğini arz ederim.

06.04.2022

Fatih Süleyman Denizolgun

İstanbul

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Avukatlık Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifine katılıyorum.
Gereğini arz ederim.

5.4.2022

Mihrimah Belma Satır

İstanbul

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

2/4364 Esas Numaralı Avukatlık Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifine katılıyorum.

Gereğini arz ederim.

07.04.2022

Serap Yaşar

İstanbul

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Avukatlık Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifine imzama koyuyorum.
Gereğini arz ederim.

Ramazan Can

Kırıkkale

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Avukatlık Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifine katılıyorum.
Gereğini arz ederim.

Hacı Ahmet Özdemir

Konya

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Avukatlık Kanun Teklifine imzama koyuyorum.
Gereğini saygılarımla arz ederim.

07.04.2022

Bülent Tüfenkci

Malatya

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Avukatlık Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifine katılıyorum.
Gereğini arz ederim.

05.04.2022

İsmail Bilen

Manisa

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Avukatlık Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifine katılıyorum.
Gereğini arz ederim.

İsmail Kaya

Osmaniye

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Avukatlık Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifine imzamı koyuyorum.
Gereğini arz ederim.

Recep Uncuoğlu

Sakarya

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Avukatlık Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifinde imzamın olmasını istiyorum.
Gereğini saygılarımla arz ederim.

05.04.2022

Zemzem Güleender Açıanal

Şanlıurfa

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Avukatlık Kanununda Değişiklik yapılmasına Dair Kanun Teklifine katılıyorum.
Gereğini Saygılarımla arz ederim.

5.4.2022

Mehmet Ali Cevheri

Şanlıurfa

HAVALE EDİLDİĞİ KOMİSYON (2/4364)	
ESAS	Adalet Komisyonu

GENEL GEREKÇE

İşbu Kanun Teklifıyla, 1136 sayılı Avukatlık Kanununda değişiklikler yapılmaktadır. Teklif ile; avukat stajyerinin sigortalı olarak herhangi bir işte çalışmasının fiilen avukatlık stajının yapılmasına engel oluşturmayacağı açıkça düzenlenmektedir. Bu kapsamda işin avukatlık stajının fiilen yapılmasına engel olmaması gerekmektedir. Ayrıca, kamu kurum ve kuruluşlarının kadro ve pozisyonlarında görev yapanların avukatlık stajını yapabilmeleri kolaylaştırılmakta, bu kapsamda bu kişilere avukatlık stajı süresi boyunca aylıksız veya ücretsiz izin verilmesi özel olarak hüküm altına alınmaktadır. Bu kişiler staj süresi içinde yıllık izin de kullanabileceklerdir.

Teklifle, uygulamada doğan ihtiyaç da nazara alınarak birden fazla baronun bulunduğu illerde, vatandaşlara adli yardım hizmetinin daha kaliteli sunulabilmesi amacıyla, yönetimleri ve işleyişleri birbirinden bağımsız olmak üzere her bir baronun adli yardım bürosunu oluşturabilmesine imkân sağlanmaktadır. Ayrıca, yargı mercilerinin talebi üzerine yapılacak görevlendirmelerin, Türkiye Barolar Birliği tarafından oluşturulan elektronik bilişim sistemi üzerinden ve o ildeki avukatlar arasında eşitlik gözetilerek yapılacağı hükme bağlanmaktadır. Böylece yapılacak görevlendirmeler elektronik ortamda tek noktada bir araya getirilerek avukatlar arasındaki eşitliğin sağlanması noktasındaki olası hatalar önenebilecektir.

Diğer taraftan Teklif ile; münhasıran adli yardım hizmetleri için kullanılmak üzere Hazine ve Maliye Bakanlığı tarafından Türkiye Barolar Birliği hesabına aktarılan ödeneğin barolar arasındaki dağıtım esasları belirlenmektedir.

MADDE GEREKÇELERİ

Madde 1- Maddeyle, 1136 sayılı Kanunun 16 ncı maddesine fıkralar eklenmektedir. İkinci fıkrayla, avukat stajyerinin sigortalı olarak herhangi bir işte çalışmasının fiilen avukatlık stajının yapılmasına engel oluşturmayacağı açıkça düzenlenmektedir. Bu kapsamda işin avukatlık stajının fiilen yapılmasına engel olmaması gerekmektedir.

Üçüncü fıkrayla, kamu kurum ve kuruluşlarının kadro ve pozisyonlarında görev yapanların avukatlık stajını yapabilmeleri kolaylaştırılmakta, bu kapsamda bu kişilere avukatlık stajı süresi boyunca aylıksız veya ücretsiz izin verilmesi özel olarak hüküm altına alınmaktadır. Bu kişiler staj süresi içinde yıllık izin de kullanabileceklerdir.

Madde 2- Maddeyle, 1136 sayılı Avukatlık Kanununun 177 nci maddesinin ikinci fıkrasında değişiklik yapılmaktadır. 11/7/2020 tarihli ve 7249 sayılı Avukatlık Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanunla avukat sayısı fazla olan barolar bakımından aynı ilde birden fazla baro kurulabilmesine imkân sağlanmıştır. Söz konusu düzenlemeyle ayrıca, birden fazla baronun bulunduğu illerde, baroların eşit olarak temsili esas alınarak adli yardım bürosunun oluşturulması hükmü getirilmiştir. Düzenlemeyle, uygulamada doğan ihtiyaç da nazara alınarak birden fazla baronun bulunduğu illerde, vatandaşlara adli yardım hizmetinin daha kaliteli sunulabilmesi amacıyla, yönetimleri ve işleyişleri birbirinden bağımsız olmak üzere her bir baronun adli yardım bürosunu oluşturabilmesine imkân sağlanmaktadır. Ayrıca, yargı mercilerinin talebi üzerine yapılacak görevlendirmelerin, Türkiye Barolar Birliği tarafından oluşturulan elektronik bilişim sistemi üzerinden ve o ildeki avukatlar arasında eşitlik gözetilerek yapılacağı hükme bağlanmaktadır. Böylece yapılacak görevlendirmeler elektronik ortamda tek noktada bir araya getirilerek avukatlar arasındaki eşitliğin sağlanması noktasındaki olası hatalar önenebilecektir. Öte yandan, Kanunun 181 inci maddesinin ikinci fıkrasında yönetmelik çıkarma yetkisine ilişkin hüküm yeterli görüldüğünden, değişen fıkrada yer alan yönetmelik hükmüne yer verilmemektedir.

Madde 3- Maddeyle, Kanunun 180 inci maddesinde değişiklik yapılmaktadır.

Dördüncü fıkrada yapılan düzenlemeyle, münhasıran adli yardım hizmetleri için kullanılmak üzere Hazine ve Maliye Bakanlığı tarafından Türkiye Barolar Birliği hesabına aktarılan ödeneğin barolar arasındaki dağıtım esasları belirlenmektedir. Buna göre, ödenekten gönderilen paraların barolar arasındaki dağıtımında puanlama esas alınacaktır. Puanlamada öncelikle her baroya beş temel puan verilecektir. Bu temel puana ilave edilecek puanlar, iki temel unsur esas alınarak, başka bir ifadeyle baroların üye sayıları ve il nüfusları baz alınarak belirlenecektir. Bu halde baroya kayıtlı olan her elli üye avukat için bir puan; il nüfusu esas alınarak her beşbin nüfus için bir puan belirlenerek baronun puanına eklenecektir. Birden fazla baronun bulunduğu illerde ise her beşbin nüfus için tespit edilecek toplam puanın yüzde kırkı o ilde bulunan barolar arasında eşit olarak, kalanı ise o ilde levhaya kayıtlı toplam avukat sayısına bölündükten sonra elde edilen rakamın her baronun üye sayısına çarpımı sonucu elde edilecek puana göre dağıtılacaktır.

Madde 4- Yürürlük maddesidir.

Madde 5- Yürütme maddesidir.

Adalet Komisyonu Raporu

Türkiye Büyük Millet Meclisi

Adalet Komisyonu

18/4/2022

Esas No: 2/4364

Karar No: 19

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

1. Giriş

“Adalet ve Kalkınma Partisi Grup Başkanvekili Denizli Milletvekili Cahit Özkan ve 44 Milletvekilinin; Avukatlık Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi (2/4364)” 5/4/2022 tarihinde esas komisyon olarak Komisyonumuza havale edilmiştir. Teklif, Adalet Komisyonu Başkanı Bartın Milletvekili Yılmaz Tunç başkanlığında, Komisyonumuzun 13/4/2022 ve 14/4/2022 tarihli toplantılarında Teklif sahipleri ile Adalet Bakanlığı, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, Hazine ve Maliye Bakanlığı, Yargıtay, Sosyal Güvenlik Kurumu, Türkiye İş Kurumu, Türkiye Barolar Birliği, Ankara 1 No’lu Barosu, İstanbul 1 No’lu Barosu, İzmir Barosu ve Manisa Barosu temsilcilerinin katılımlarıyla görüşülmüştür.

Görüşmelerin tamamı tutanağa bağlanmıştır.

2. Komisyon görüşmeleri

Komisyon, Anayasaya aykırılık iddialarını değerlendirmiş, Anayasaya aykırılık iddialarını oylamış ve Teklifin Anayasaya aykırılık teşkil etmediği neticesine ulaşmıştır.

Müzakereler esnasında Teklifin lehinde genel olarak aşağıdaki görüşler ifade edilmiştir:

Avukatlık mesleğinin güçlendirilmesi, daha etkin, verimli ve sağlıklı hâle getirilmesi herkesin ortak ideal ve hedefidir. Uzun süreden beri hukuk fakültelerinin sayısı artış göstermiş ve hukuk fakültelerine olan ilginin yansımaları olarak çok sayıda hukuk fakültesi mezunu bulunması gerçeği ortaya çıkmıştır. Bu bağlamda, gerek kamu kurum ve kuruluşlarının kadro ve pozisyonlarında görev yapanlar, gerekse de diğer hukuk fakültesi mezunlarının avukatlık stajlarını nasıl yapacakları konusunda bir çözüm beklentisi ortaya çıkmıştır. Bu beklentilerin karşılanmasına yönelik çalışmalar uzun süredir konunun tarafları olan hukukçular, avukatlar, barolar ve Türkiye Barolar Birliği ile görüşmeler gerçekleştirilerek yürütülmektedir. Bu noktada Teklif, birden fazla baro kurulabilmesine imkân veren düzenlemeyle beraber Ankara ve İstanbul’da kurulan 2 no’lu barolara adli yardım ödeneğinin nasıl bir puantaja göre dağıtılacağı ve avukatlık stajına ilişkin kamuoyunda oluşan beklentilere ilişkin çözümler getiren düzenlemeleri içermektedir.

Avukatlık stajı günümüzde belli bazı şekil şartları içerisinde yürütülmektedir ve bir hukuk fakültesi mezununun stajını yapabilmesi için kesintisiz bir şekilde staj sürecini tamamlaması gerekmektedir. Bu arada, herhangi bir sigortalı işte çalışması mümkün değildir. Yine kamu kurum ve kuruluşlarında çalışanlar bakımından ücretsiz izne ayrılma imkânları bulunduğu ve bu imkân doğrultusunda bir yıl süreyle kesintisiz bir şekilde avukatlık stajını tamamlayabilecekleri düşünülebilecek olsa da, staja ilişkin askı süreleri ve staj aşamalarına geçiş dönemlerinde bir yıllık süre aşılabilmekte, bu durum kamu personellerinin stajlarını tamamlayabilmelerine olanak tanımayarak mağduriyetlere yol açmaktadır. Staj süresinin çeşitli nedenlerle çok az süre ile aşıldığı durumlarda kamuda çalışanlar, stajlarının geçersizliği veya memuriyetlerinin kaybedilmesi arasında bir tercih yapmak zorunda kalmaktadırlar.

Teklif ile, avukatlık stajına fiilen engel olmamak şartıyla bir işte sigortalı olarak çalışılmasının, avukatlık stajının yapılmasına engel olmadığı düzenlenmektedir. Bugüne kadar stajyerler, özel sektörde veya bir avukatın yanında ücret karşılığında çalıştıkları takdirde stajlarının geçersizliği riski ile karşı karşıya bulunmaktaydılar. Düzenlemeyle, kamu kurum ve kuruluşlarında görev yapanlar ile diğerleri arasında bir ayırım ortaya çıkmamasına ilişkin hassasiyetle, adaleti tesis edecek ve avukatlık mesleğinin onuruna uygun bir şekilde staj yapılabilmesi ile stajyerlerin birikimleriyle avukatlık mesleğine adım atabilmelerine ilişkin, çok sayıda hukuk fakültesi mezununun sorun yaşadığı alanla ilgili önemli bir adım atılmış olmaktadır. Diğer yandan özel sektör bakımından hukuk fakültesini bitirmiş bir avukat adayının yetişmesine katkı sağlanması önemli bir atıf teşkil edecektir ve yerinde bir düzenlemedir.

Kamu kurum ve kuruluşlarında görev yapan hukuk fakültesi mezunları, diğer memurlardan farklı olarak bir yıl değil, staj süresince görev yerleri saklı kalarak aylıksız veya ücretsiz izinli sayılacaklar ve staj bitiminde kendi kamu kurum ve kuruluşlarına dönebilme imkânına sahip olacaklardır. Böylelikle, bir yıllık sürenin çok az dâhi olsa aşıldığı durumlara ilişkin ortaya çıkan mağduriyetler giderilmiş olmaktadır. Öte yandan, kamu kurum ve kuruluşlarında çalışanlar bu dönemde yıllık izinlerini de ücretli olarak kullanma olanağına da sahip olabileceklerdir.

Adli yardım müessesesi, hem Anayasa hem de Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi bağlamında adalete erişim ve hak arama özgürlüğü ile adil yargılanma hakkının en önemli unsurlarından birisidir ve uzun bir geçmişe sahiptir. Birden fazla baro kurulabilmesine olanak tanıyan düzenleme akabinde adli yardım müessesesinin yürütülmesi noktasında bazı sorunların olduğu ve yetki, görev ve sorumluluklar bakımından adli yardımda etkin çalışmanın yürütülemediği hususunda bazı göstergeler bulunmaktadır. Diğer taraftan, ekonomik imkânı olan vatandaşlar kendi tercihleriyle nasıl istediği avukatı seçme hakkına sahip iseler, ekonomik imkânı olmayan vatandaşların da adli yardım müessesesi vasıtasıyla avukat seçme ve savunmasından yararlanma hakkına sahip olmalarının sağlanması gerekmektedir. Bu doğrultuda Teklif ile adli yardım hizmetinden yararlanmak isteyen vatandaşların adalete erişimi ve diledikleri avukatı tercih edebilmeleri noktasında düzenlemeler yapılmaktadır.

Birden fazla baronun bulunduğu illerde her bir baro tarafından adli yardım bürosu oluşturulacak ve vatandaşlar istediği baroya başvurarak adli yardım müessesesi yoluyla avukat tercihinde bulunabileceklerdir.

Mevcut durumda adli yardım ödeneğinin barolar arasında paylaşımına ilişkin düzenlemeler, Türkiye Barolar Birliği Adli Yardım Yönetmeliğinde yer almaktadır. Yönetmelikte, sadece avukat sayısını dikkate alarak değil, aynı zamanda bir ilin nüfusu da dikkate alınarak adli yardım ödeneğinin taksimi öngörülmektedir. Mevcut sistem, birden fazla baronun kurulabilmesine imkân tanıdığı ve Ankara ve İstanbul'da 2 no'lu baroların kurulduğu bir ortamda bir adaletsizliği de içermektedir. Örneğin en yüksek üyeye sahip ilk on barodan biri olan İstanbul 2 no'lu barosunun ödeneğinin, kendisinden üye sayısı bakımından çok aşağıda yer alan Afyon ve Kütahya barolarının ödeneğiyle eşit olduğu ve üye sayısının neredeyse eşit olduğu Kocaeli Barosundan daha az olduğu görülmektedir. Adli yardım parasının dağıtımında sadece avukat sayısı dikkate alınacak olursa adli yardım parasının üçte ikisinin Ankara, İstanbul, İzmir barolarına paylaştırılması gerekecektir. Eğer sadece nüfus dikkate alınacak olursa ödeneğin eşit dağılımı gerekecek, bu durumda da örneğin İstanbul 1 ve 2 no'lu baroları arasındaki üye sayıları bakımından aradaki fark dikkate alındığında adaletsiz bir durum ortaya çıkacaktır. Bu nedenle, getirilen düzenlemeyle, birden fazla baronun bulunduğu illerde nüfus dikkate alınarak adli yardım ödeneğinin yüzde kırkı, yüzde atmışlık kısım bakımından da baroların üye sayısının dikkate alınması esasına dayalı bir puantaj geliştirilerek adli yardım ödeneğinin dağıtımına ilişkin karma bir sistem benimsenmektedir.

Üye sayısı her ne olursa olsun adli yardım hizmetlerinin yürütülmesi için her baronun personel ve diğer birçok gider kalemi bulunmaktadır. Bu açıdan, her baroya bir puan tayin edilmesi yerindedir. Diğer yandan İstanbul gibi birden fazla baronun kurulduğu illerde adli yardıma müracaat edenlerin tamamının oransal olarak müracaat edecekleri yönünde bir kural bulunmamaktadır. Bir baro kendisine ayrılan ödeneği kısa süre içerisinde bitirebilecektir. Bu hususlar da göz önünde bulundurulmalıdır. Düzenlemeye göre, vatandaşlar diledikleri baroya başvurabileceklerdir. Bu noktada bir iradilik ve genişlik bulunmaktadır.

Adli yardım esasında, Avukatlık Kanununda düzenlenme biçimiyle, avukat teminine ilişkin adli yardımı kapsamaktadır. Ancak adli yardım, sadece avukat teminini değil yargılama giderlerinden ceza muhakemesi kapsamında müdafilik hizmetlerine kadar birçok alanı kapsamaktadır. Hukuk Muhakemeleri Kanunundaki hükümlere istinaden mahkemelerce de avukat teminine ilişkin adli yardım kararları verilebildiği gibi, adli yardımın, idare ve vergi mahkemelerinde, ceza muhakemesi kapsamında müdafii tayininde de uygulama alanı bulunmaktadır.

Teklifin aleyhinde ise genel itibarıyla aşağıdaki eleştiriler dile getirilmiştir:

Düzenlemelerden asıl olarak etkilenecek, konunun gerçek muhatapları olan uygulayıcıların görüşlerinin alınmadığı, demokratik meşruiyet ve yaklaşım açısından sorunlu olan düzenleme yapma anlayışı, bu Teklif ile de devam ettirilmektedir. Diğer yandan düzenlemeye ilişkin bir etki analizinin yapılmamış olması, sorunları bir bütün olarak görme olanağını ortadan kaldırmakta ve Anayasaya uygunluk incelemesini de soyut hâle getirmektedir. Teklif, Anayasanın 138'inci maddesinden 190'ıncı maddesine kadar olan yargı bütününe ilgilendiren bir düzenlemedir ve savunma ayağının ayrıcalığı ve avukatların yargının her aşamasında olduğu göz önünde bulundurularak, bu bütün içerisinde bir değerlendirme yapılmalıdır. Bu noktada, örneğin hukuk fakültelerinin kuruluşundan, eğitime ve mezun sayısına kadar nicelik ve nitelik ilişkisine ilişkin konular gündeme gelmelidir. Teklifte ise çoklu baroya geçişle oluşturulmak istenen ayrımcı statünün eşitlik ilkesinin ihlal edilerek derinleştirilmesi ile Anayasanın 138 ve devamı maddelerinde yer alan yargı bütününe ilişkin, çözüm getirmeyen ve hatta sorunları derinleştirme riski taşıyan palyatif adımların atılması söz konusudur. Temelde adaletin tesisi açısından yapılması gereken, adil yargılanma hakkını güvence altına alan düzenlemelerin ortaya konulmasıdır.

Avukatlık stajı yapacak kişilerin sigortalı bir işte çalışabilmesine ve kamu kurum ve kuruluşlarında görev yapanların görevleri sırasında avukatlık stajı yapabilmelerine imkân tanıyan düzenleme olumlu gibi görünse de avukatlık mesleğinin itibarını zedeleyen, içini boşaltan bir düzenlemedir. Hukuk fakülteleri avukat yetiştiren değil, hukuk formasyonu veren, hukukçu yetiştiren yerlerdir. Avukatlık mesleği, gerçek anlamda staj süreci içerisinde öğrenilebilecektir. Avukatlık mesleği, asli bir meslektir ve bir sertifika veya kurs programı gibi değerlendirilmesi mümkün değildir. Hukuk fakültelerinin giderek artan sayısı, hukuk formasyonunun doğru bir şekilde verilmemesi, avukatlık stajının liyakat kazandıracak şekilde gerektiği gibi yapılmaması ve ücretsiz iş gücü hâline gelen stajyer avukatların yaşadığı ekonomik problemler gibi birçok sorun alanı bulunmasına rağmen, Teklif bu sorunlara çözüm bulunmasına ilişkin düzenlemeler içermediği gibi, avukat stajının özüyle bağdaşmayan düzenlemeleri nedeniyle avukatlık mesleğini alternatif, tali bir iş hâline dönüştürecektir. Nasıl ki hâkimlik ve savcılık mesleğinin öğrenilmesi için bir ferah öğrenme modeli bulunmaktaysa, aynı şekilde asli bir meslek olan avukatlık mesleğinin öğrenildiği staj süresi, sosyal devlet ilkesi gereği teminat altına alınmalıdır. Stajyer avukatlar, hâkim ve savcı adayları ile aynı özlük haklara kavuşturulmalı ya da en azından asgari ücret seviyesinde bir ücretle kamu tarafından desteklenerek stajlarını etkin olarak yapmaları sağlanmalıdır.

Kamu kurum ve kuruluşlarında çalışanların staj süresince uzun bir süre ücretten mahrum kalacak olmaları ve staj dışında sigortalı olarak çalışmalarına imkân tanınmaması, ekonomik anlamda sorumlulukları olan bireyler ve aileleri açısından sıkıntılara yol açacağı gibi, özel bir yerde sigortalı olarak çalışanların bu süreci ücret olarak geçirebilecekleri dikkate alındığında, Anayasanın 10'uncu maddesinde düzenlenen eşitlik ilkesine aykırılık oluşturacaktır. Kamuda çalışanlara kendi veya diğer bir kamu kurumunda staj yapmalarına olanak sağlanmalı ya da mesai saatleri staj yapacak şekilde ayarlanmalıdır.

Askı süreleri ve diğer nedenlerle bir yıllık ücretsiz izin süresinin yetmeyebileceği ve staj sürecine ilişkin barolar arasında farklı uygulamalar olduğu göz önünde bulundurularak staj süresi, özel sigortalıların olduğu dikkate alınarak "sigortalı" ibaresinin kapsamı ve avukatlıkla bağdaşmayan işlere ilişkin, başta avukatlıkla bağdaşmayan işlerde çalışanların avukatlık stajı yapamayacağı dair hüküm olmak üzere, diğer mevcut hükümler birlikte değerlendirilerek hangi işlerin staja engel oluşturacağı veya oluşturmayacağı konuları netliğe kavuşturulmalıdır.

Kamu görevlileri, 2008 yılından sonra 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanununun 4'üncü maddesinin birinci fıkrasının (c) bendi kapsamında sigortalı sayılmaktadırlar. Diğer yandan geçici 20'nci madde kapsamında sigortalı sayılan banka çalışanları da bulunmaktadır. Hukuk tekniğine uygunluk ve sosyal güvenlik uygulamaları açısından "sigortalı olarak çalışılması" ibaresi ihtilafları önleyecek açıklıkla belirtilmelidir. Yine, 1/12/2008 sonrasında memuriyete başlayanlar için aylıksız veya ücretsiz izinli oldukları dönemlere ilişkin bir yıl süreyle kamu kurum kuruluşları tarafından genel sağlık sigortası primi ödenmektedir. Bu nedenle staj süresinin bir yılı aştığı durumlar için genel sağlık sigortası uygulaması netleştirilmelidir.

Aylıksız veya ücretsiz izne ayrıldıktan sonra tercihini avukatlık mesleğinden yana kullananlar "müstafi" sınıfına alınarak sonrasında kamu kurum ve kuruluşlarına dönebilmelerine imkân verilmelidir.

Hâlihazırda adli yardım hizmetleri, Ankara ve İstanbul 1 ve 2 no'lu barolar arasında, 1 no'lu baroların sistemlerine entegre şekilde sorunsuz bir şekilde yürütülmektedir. Bugüne kadar sorun yaşandığına dair barolar tarafından iletilen bir bildirim ve talep de bulunmamaktadır. Diğer yandan gerek hukuk muhakemelerine ilişkin adli yardım hizmetlerinde, gerekse de ceza muhakemesinde zorunlu müdafilikte vatandaşların avukat seçme özgürlüğü bulunmamakta ve vatandaşların talebi sonrası manuel müdahaleye kapalı otomatik bir sistem tarafından puanlamayla avukat görevlendirmeleri yapılmaktadır. Dolayısıyla vatandaşın avukat seçmesi gibi bir unsur yoktur. Temel amaç, vatandaşların adalete erişimini kolaylaştırmaktır ve eşitlik içerisinde barolar avukat tayin etmektedirler. Yine baroların belirlenmiş bütçelerinin bitmesi ve görevlendirme yapamamaları gibi bir uygulama da bulunmamaktadır. Getirilen düzenlemeyle, 2 no'lu barolar ile aynı veya daha yüksek avukat sayısına sahip diğer barolar arasında diğer barolar aleyhine ciddi anlamda ödenek farkı ortaya çıkacak ve bir adaletsizliği beraberinde getirecektir. Bu adaletsizlik, il nüfusu avukat sayısı ile orantılandığı zamanda da geçerlidir ve düzenleme, avukatlara verilecek ücretin iki katına kadar çıkarılmasına ilişkin yetki de düşünüldüğünde, aynı görevi ifa etmelerine rağmen 2 no'lu barolarda bulunan avukatların daha fazla müracaat ve ücret almaları sonucunu ortaya çıkaracaktır. Adli yardım ödeneklerinin yetersiz kaldığına ilişkin herhangi bir başvuru olmamasına rağmen, bahse konu hususlar tüm barolarla ortak şekilde yapılacak bir yönetmelik çalışmasıyla rahatlıkla çözülebilecektir. Aslında temel sorun, avukatların

emekleri karşılığı olan adli yardım ödeneklerine ilişkin birikmiş yüklü miktardaki alacaklardır ve adli yardım ödeneklerinin artırılması gerekmektedir. Bu haliyle düzenleme, Anayasanın 10'uncu maddesinde yer alan eşitlik ilkesine aykırı biçimde, baroların bölünmesinden sonra vatandaşların da bölünmesi tehlikesini içeren, barolar arasında telafisi olmayan uçurumlara neden olacak içerikte ve 2 no'lu baroların üye sayılarını artırmanın mali koşullarını oluşturur nitelikte bir düzenlemedir. Adli yardım büroların bölünmesi, uygulamada büroların farklı kararları ve diğer konularda da çok sayıda soruna ve karmaşaya neden olacaktır.

Adli müzaheret, diğer bir ifadeyle yargı mercilerin talebi üzerine yapılacak görevlendirmeler, mevcut sistem içerisinde çok nadir uygulanmaktadır. Uygulamada aynı sistemi kullanan 1 ve 2 no'lu barolar arasında mahkemelerden gelen talepler eşitlik ve şeffaflık içerisinde değerlendirilmekte ve herhangi bir sorun bulunmamaktadır. Mevcut haliyle düzenlemenin kanunlaşması durumunda Türkiye Barolar Birliğinin çok nadir olan bir uygulama için bir bilişim sistemi kurması gerekecektir.

3. Teklif metnine ilişkin kabuller ve değişiklikler

Komisyonumuzca Teklifin maddeleri aynen kabul edilmiştir.

Teklif oy çokluğu ile kabul edilmiştir. Ayrıca redaksiyon yetkisi doğrultusunda Teklifin tamamı, tereddütleri gidermek ve anlamı netleştirmek amacıyla terim ve ibareler, kanun dili ve tekniği bakımından gözden geçirilmiş ve metinde redaksiyon mahiyetinde ekleme ve değişiklikler yapılmıştır.

4. Genel Kurulda temsil

İçtüzüğün 45'inci maddesi uyarınca Genel Kurul çalışmalarında Komisyonumuzu temsil etmek üzere Adıyaman Milletvekili Muhammed Fatih Toprak, Balıkesir Milletvekili Belgin Uygur, Çorum Milletvekili Oğuzhan Kaya, İstanbul Milletvekili Abdullah Güler ile Tokat Milletvekili Mustafa Arslan özel sözcü seçilmişlerdir.

Raporumuz, Genel Kurula sunulmak üzere yüksek Başkanlığınıza saygı ile arz olunur.

Başkan <i>Yılmaz Tunç</i> Bartın	Başkanvekili <i>Ramazan Can</i> Kırkkale	Kâtip <i>Belgin Uygur</i> Balıkesir (Bu raporun özel sözcüsü)
Üye <i>Muhammed Fatih Toprak</i> Adıyaman (Bu raporun özel sözcüsü)	Üye <i>Ayhan Erel</i> Aksaray (Muhalefet şerhimiz vardır)	Üye <i>Hasan Subaşı</i> Antalya (Son oylamada bulunamadı, muhalefet şerhimiz vardır)
Üye <i>Rafet Zeybek</i> Antalya (Muhalefet şerhimiz vardır)	Üye <i>Süleyman Bülbül</i> Aydın (Muhalefet şerhimiz vardır)	Üye <i>Mehmet Ruştü Tiryaki</i> Batman (Muhalefet şerhimiz vardır)

Üye <i>Emine Yavuz Gözgeç</i> Bursa	Üye <i>Oğuzhan Kaya</i> Çorum (Bu raporun özel sözcüsü)	Üye <i>Tufan Köse</i> Çorum (Muhalefet şerhimiz vardır)
Üye <i>Sabri Öztürk</i> Giresun	Üye <i>Abdulkadir Özel</i> Hatay	Üye <i>Hayati Arkaz</i> İstanbul
Üye <i>Turan Aydoğan</i> İstanbul (Muhalefet şerhimiz vardır)	Üye <i>Zeynel Emre</i> İstanbul (Muhalefet şerhimiz vardır)	Üye <i>Abdullah Güler</i> İstanbul (Bu raporun özel sözcüsü)
Üye <i>Züleyha Gülüm</i> İstanbul (Son oylamada bulunamadı, muhalefet şerhimiz vardır)	Üye <i>Mahmut Atilla Kaya</i> İzmir	Üye <i>Alpay Antmen</i> Mersin (Muhalefet şerhimiz vardır)
	Üye <i>Orhan Kırçalı</i> Samsun	Üye <i>Mustafa Arslan</i> Tokat (Bu raporun özel sözcüsü)

MUHALEFET ŞERHİ

(2/4364) esas numaralı “**Avukatlık Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi**”ne ilişkin muhalefet şerhimiz.

I. TEKLİFİN GENEL DEĞERLENDİRMESİ

AKP’li 45 milletvekilinin imzasıyla 5 Nisan 2022 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına sunulan “**Avukatlık Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi**”; yürürlük ve yürütme maddeleri hariç 3 maddeden oluşmaktadır. Teklif metninin fiziki boyutu, milletvekillerinin imzalarının yer aldığı kısım çıkarıldığında, genel ve madde gerekçeleriyle maddelere ilişkin kısımları, toplam 2,5 sayfa kadardır. Yarım sayfalık genel gerekçenin, madde gerekçelerinin tekrarı olduğu göz önüne alındığında teklifin aslında 2 sayfalık bir metin olduğu görülmektedir. Bu noktada AKP milletvekillerinin, kanun yapma tekniği açısından ya ciddi bir anlayış sorunu ya da yetersizlik yaşadığı kayda geçirilmelidir. Bu sorun ya da yetersizlik, yasama faaliyetinde görev alanlar ile hukuk akademisyenlerinin temel saydığı ‘gerekçe’lerin öneminin kavranamamasıdır. Hukuk metinleri, pozitif bilimler diye ifade edilen matematik, fizik, kimya ve biyoloji niteliğinde bilimsel bir faaliyet olmayıp, sosyal bilimler kategorisindedir ki bu yönüyle yoruma açık bir alandır. Hukuk metnlerinin, olay ve zaman bazlı yorumlanarak uygulanmasında ciddi farklılık ve aykırılıkların oluşmamasının öncelikli yollarından biri de; kanunların, yasalaşma sürecinin ilk adımı olan Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına sunulan teklif halinde yer alan gerekçe kısımlarıdır. Başta yargılama süreçlerinde hükme dayanak oluşturan kanun maddeleriyle kamu görevlilerinin iş ve işlemlerinde esas olan kanun düzeyindeki mevzuatı yorumlama ve uygulamada karşılaşılan çelişki ve fikir ayrılıklarına karşı kanun metninin parçası olan gerekçeler yol göstericidir. Bu nedenle gerekçelerin sarıh, uygulamayı göz önüne alacak şekilde detaylı ve uygulamada kararlar arasında oluşabilecek çelişkileri giderici nitelikte yazılması gerekmektedir. Teklif sahiplerinin çoğunluğunun hukukçu ve aralarından bazılarının, Türkiye Büyük Millet Meclisinde birden fazla dönem görev yaptığı göz önüne alındığında, kanunlarda gerekçe kısmının önemi ve muhtevasının ne anlama geldiğini bilmediklerini söylemek mantıklı değildir. Bu da teklifin, kanun yapma tekniği açısından sorunlu olmasının; teklifte imzası bulunan milletvekillerinin, bugün Türkiye’yi, başta

ekonomide olmak üzere hemen hemen her alanda karanlığa götüren ‘anlayış’ın parçası, destekçisi olmasından kaynaklandığını göstermektedir.

Parlamentar sistemi edilgen hale getirip ‘tek adam’a dayalı, otoriterliğe meşruiyet kazandıran ‘Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi’nin kaynaklık ettiği bu anlayış; “**Avukatlık Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi**”nin gerekçe kısımlarında, uygulamaya yönelik belli izahatlar bir yana ne yazık ki gerçeğe aykırı görüş ve ifadelerin yer almasına kadar varmıştır. İlk imzacısı AKP Grup Başkan Vekili Cahit Özkan olan mezkur yasa teklifinde, dezenformasyon yapılmıştır. Zaten üç paragraf olan teklifin genel gerekçesinin ikinci paragrafındaki, ikinci baroların bulunduğu illerde adli yardım sisteminin ‘avukatlar arasında eşitliğin sağlanması’ amacıyla yeniden düzenlendiği ifade edilerek, başta teklifin görüşüldüğü Adalet Komisyonu üyeleri olmak üzere tüm kamuoyuna açıkça yalan söylenmiştir. Bu yalan, teklifin Adalet Komisyonundaki görüşmeleri sırasında muhalefet milletvekillerinin yanı sıra düzenlemenin doğrudan tarafı olan avukatların iller düzeyinde ve Türkiye genelindeki örgütleri konumundaki barolar ve üst birlik olan Türkiye Barolar Birliği temsilcileri tarafından net olarak ortaya konmuştur. Görüşmelere katılan Türkiye Barolar Birliği Başkanı Erinç Sağkan’ın, Komisyon tutanaklarına yansıyan, düzenlemeye ilişkin eleştirileri şöyledir:

“Biz, bu maddenin hangi ihtiyaçtan kaynaklandığını anlayamadık, oturduk genel gerekçeye baktık, göremedik, madde gerekçelerine baktık, göremedik. Bugün, burada, bizim açımızdan bir anlam, bir gerekçe bulabiliriz düşüncesiyle de özellikle yine Sayın Özkaya’nın (AKP Afyonkarahisar Milletvekili Ali Özkaya), bu konudaki açıklamalarını son derece dikkatle dinledim. Çünkü şu anda İstanbul ve Ankara’daki 2 no.lu barolar bakımından böyle bir sorun yok. Her iki baro da zaten devam eden Ankara 1 no.lu ve İstanbul 1 no.lu baroların sistemlerine entegre olmuş durumdadır ve her iki baro da bu şekilde sorunsuz olarak bu sistemi yürütüyorlar. Dün, her dört baromuz da bunu başkanlar toplantısında bizzat ifade ettiler, en ufak böyle bir sorunun yaşanmadığı görünüyor. Peki ‘neden böyle bir ihtiyaç vardır’ı niyet okuyuculuğundan uzaklaşarak değerlendirmek için baktığımızda Sayın Özkan (AKP Grup Başkan Vekili, Denizli Milletvekili) bu konuya ilişkin olarak dedi ki: ‘Vatandaşın avukat seçme serbestisi olmalı.’ Şimdi, tabii, bu konuda o zaman bizim CMK (Ceza Muhakemeleri Kanunu) ve adli yardım sistemlerimiz eğer bilinmiyorsa çok kısa şekilde

özetlememiz gerekiyor. Ceza Muhakemesindeki zorunlu müdafilik olan CMK'de de bunun hukuk muhakemelerindeki muadili olan adli yardım sistemlerinde de vatandaşın avukat seçme özgürlüğü yoktur zaten. Vatandaşlar talepte bulunurlar, CMK'de ilgili kolluk, mahkeme veya savcılık barodan ister; hukuk muhakemelerinde adli yardımda da yine aynı şekilde vatandaş talepte bulunduğu bir sistem vardır ve bu robot sistem manuel müdahaleye tamamen kapalı olacak şekilde ilde sıradan bir puanlamayla avukat ataması yapar. O yüzden, vatandaşın avukat seçmesi gibi bir unsur yoktur burada; burada temel olan vatandaşın adalete erişimini kolaylaştırmaktır ve bunu da barolar bir eşitlik içerisinde yapmak durumundalar. Vatandaşa avukat seçtirilmez, bir eşitlik içerisinde barolar avukat tayin eder ancak bu konu eğer ki – altını çizerek ifade etmek istiyor – avukat seçmek değil de baro seçmek ise işte o zaman çoklu baronun neye tekabül ettiği konusundaki sorunlarımızı tekrar açmak durumunda kalırız çünkü bu anladığımız, vatandaşın avukat seçmesi değildir, eğer bakış açısı buysa bu, vatandaşın baro seçmesini sağlamaktır.”

Görüşmelere katılan İstanbul 1 No.lu Baro Başkanı Mehmet Durakoğlu da aynı yönde görüşler ifade etmiş ve bir parlamentere yakışmayacak, kanunun gerekçesindeki gerçek dışı beyanlara işaret etmiştir.

Teklif, sorunlu olmanın yanı sıra ilk imzacısı konumundaki milletvekili nazarında değerlendirildiğinde de çeşitli kuşkular içermektedir. Şüphesiz ki Türkiye Büyük Millet Meclisi çatısı altında milletvekili olarak görev yapan her kişinin, özgürce teklif hazırlama ve verme hakkı vardır, kimse de engelleyemez. Buna karşın belli hassasiyetlerin gösterilmesi, tekliflerin üzerine gölge düşmesine de engel olacak ve düzenlemelerin kamu yararı gözetip gözetmediği yönünde, içerikten bağımsız imzacılar açısından yeni tartışmalara sebebiyet vermemesi sağlanacaktır. Bu açıdan teklifin ilk imzacısı konumundaki AKP Grup Başkan Vekili ve Denizli Milletvekili Cahit Özkan; dini kullanarak güç devşiren Fethullah Gülen'in liderliğini yaptığı FETÖ'nün Türkiye'de yargı sistemi üzerinden 15 Temmuz Darbe Girişimi'ne gidilen yoldaki belirleyici adımlarından biri olan 'Balyoz Davası'nı savunan isimlerdendir. 2012 yılında başkanlığını yaptığı Hukukçular Derneği aracılığıyla 'Balyoz' ve benzeri davalarda FETÖ'cü hakim ve savcılarının aldığı kararlara desteğiyle tanınan bir ismin öncülük ettiği yasa teklifine, sadece muhalefet partisi milletvekilleri ile konunun uzmanlarının değil AKP'de de, yarın 'kandırıldık', 'Allah affetsin' demek istemeyenlerin de dikkat etmesi

gereklidir. Çünkü mezkur düzenlemenin hukuk sistemimizde yaratacağı ağır tahribat asıl olarak ilerleyen zamanlarda görülecektir. Kamu tüzel kişiliğine sahip; bu açıdan da kamusal hizmetin tarafsızlığı ve tüm vatandaşların, inanç, etnik kimlik, dil ve siyasi düşünce ayrımı olmaksızın anayasal haklardan yararlanması anlayışıyla var olan baroların, belli gruplar ile kişilerin özel hedefleri doğrultusunda kurulan dernek statüsüne indirilerek, kamu kaynaklarıyla beslenmesi, tartışmasız şekilde gelecekte yargı bağımsızlığı ve demokratik toplum yapısını tehdit edecek örgütlenmelerin kaynağı olacaktır.

(2/4364) esas numaralı “**Avukatlık Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi**”, tohumları 2020 yılında atılan bir sorunun bugün yeni sorunlar olarak karşımıza çıkarılmasıdır. Zamanında yapılan uyarıları dikkate almayarak hem ülke içi hem de dışında uygulanan yanlış politikaların toplumsal düzende yol açtığı sorunlar ve ağır can kayıplarına karşın hukuk önünde hesap vermekten kaçıp ‘Allahtan af’ dileyenler; baroları da, yaklaşık 2 yıl önce hiçbir meşru dayanağı olmayıp sadece toplumsal kutuplaşma üzerinden siyasi tabanı konsolide etme hedefiyle bölmüş, ‘yandaş baro’ yaratmıştı. O günlerde Türkiye’deki baroların tamamı ve üst örgütleri konumundaki Türkiye Barolar Birliği imzasıyla ortak bir açıklama yapılarak, gündeme getirilen değişikliklerin avukatların sorunlarına çözüm nitelikli olmadığı, çalışmanın durdurulması ve Covid-19 salgını tehdidinin atlatılmasının ardından barolar ve uzmanların katılımıyla bir çalışmanın yürütülebileceği görüşleri kamuoyuyla paylaşılmıştı. Baroların bu yapıcı tepkisine iktidar kanadından olumlu karşılık gelmemesi üzerine 80 baro başkanı, ‘Savunma Yürüyüşü’ adı altında 20 kilometreyle sınırlandırılan sembolik bir yürüyüşle Ankara’ya gitme kararı almış; 19 Haziran 2020 tarihinde başlayan sembolik nitelikteki yürüyüşün, 22 Haziran 2020 günü Ankara’da Anıtkabir ziyaretiyle sonlandırılması planlanırken, 22 Haziran günü Ankara girişinde buluşan baro başkanlarının Başkent’e girişleri emniyet güçleri tarafından engellenmişti. Buldukları yerde etrafları çevrilen ve fiziki müdahaleye maruz kalan baro başkanları, gündüz güneşin sığağında gece de sağanak yağmurun altında 24 saat boyunca direnişlerini devam ettirmişti. AKP iktidarının despotik tutumu, teklifin TBMM Başkanlığına sunulmasının ardından da devam etti. 30 Haziran 2020 günü TBMM Başkanlığına sunulan ve özünde baroların bölünmesiyle Türkiye Barolar Birliğindeki seçim sistemini değiştiren düzenlemelerin yer aldığı teklife karşı aynı gün İstanbul Barosu, Çağlayan Adliyesi’nde binlerce avukatın katılımıyla ‘Savunma Mitingi’ gerçekleştirdi. Tüm tepkilere karşın teklifin görüşmelerine 2 Temmuz 2020 tarihinde Adalet Komisyonunda başlandı. Bunun üzerine baro başkanları Komisyon’daki çalışmalarını takip etmek ve teklifle ilgili görüşlerini paylaşmak için Ankara’ya,

Türkiye Büyük Millet Meclisi'ne geldi ancak TBMM'nin Çankaya Kapısı'ndan içeri alınmadılar. Komisyon görüşmelerinin başlamasının ardından muhalefet partilerinin tüm girişimlerine karşın iktidar partisi AKP ile ortağı MHP'nin olumsuz tutumuyla baro başkanlarının içeri alınması engellendi ve çok sayıda baro başkanı ve temsilcisi, Meclis'in giriş kapısında oturma eylemi başlattı. Diğer yandan Ankara'da 3 Temmuz 2020 tarihinde yapılması planlanan 'Büyük Savunma Mitingi', Ankara Valiliği'nin 15 gün boyunca Ankara'da eylem yasağı kararıyla engellenmek istendi. Buna karşın Ankara Adliyesi önünde bir araya gelen avukatlar açıklama yaparak tepkilerini göstermek istedi. Polis bu eyleme de biber gazıyla müdahale etti. Baro başkanları, dört gün boyunca sabah saatlerine kadar süren komisyon toplantıları sırasında, aynı Ankara girişinde olduğu gibi saatlerce TBMM Çankaya Kapısı önünde bekleyişlerini sürdürdü. Başkanların buradaki oturma eyleminin gazeteciler tarafından haberleştirilmesi engellenmek istendi ve güvenlik güçleri tarafından çeşitli zorluklar çıkartıldı. Yaşananlara tepki gösteren muhalefet partisi milletvekilleri, TBMM önünde fiziki engellemelerle karşılaştı. AKP ve MHP ortaklığı, yanı sıra direkt olarak TBMM Genel Kurulundan geçirdi ve baroların bölünmesini sağladı.

'Yandaş medya' gibi 'yandaş baro' ve iktidar güdümünde avukatlar grubu oluşturulma hedefi; siyasi iktidarın, kamu avukatlarına yönelik baskıları başta olmak üzere çeşitli yollar denenmesine karşın hemen sonuç vermedi. O günlerde 49 bin kayıtlı avukatın bulunduğu İstanbul'da kuruluş için 2 bin üye kaydetmekte zorlanan grup, yaklaşık 3 ay sonra bu sayıya ulaşabildi ve İstanbul 2 No.lu Baro kuruldu. İstanbul 2. No.lu Baro'ya üye olarak destek verenler arasında MHP Genel Başkan Yardımcısı Fethi Yıldız, AKP'li Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın avukatları da yer aldı. Ankara'daki girişimler ise daha uzun sürdü ve 'yandaş baro' kanununun yürürlüğe girmesinden yaklaşık 15 ay sonra, 2021 yılının Ekim ayında Ankara 2. No.lu Baro kuruluş başvurusunu yapabildi. En son bilgilere göre, İstanbul'da toplam 56 bin 915 avukat bulunmakta ve bunlardan 54 bin 480'i İstanbul 1 No.lu, 2 bin 435'i ise İstanbul 2 No.lu baroya kayıtlı durumda. Buna göre, İstanbul'daki avukatların yüzde 95,8'i (54 bin 480) 1 No.lu, yüzde 4,2'si (2 bin 435) 2 No.lu baroya üye; iki baro arasındaki fark ise yaklaşık 22,5 kat. İkinci baronun kurulabildiği diğer il Ankara'da kayıtlı toplam avukat sayısı 23 bin 764 iken, bunlardan yüzde 92,8'i (22 bin 62) 1 No.lu Baro'ya, yüzde 7,2'si (bin 702) 2 No.lu Baro'ya kayıtlı. İki baro arasındaki fark, 13 kata yakın. Son istatistikler Ankara'da 2 No.lu Baro'nun üye sayısının 2 binin altına düştüğü ve kapanma durumuyla karşı karşıya kaldığını da göstermekte.

İktidarın tüm yönlendirme ve desteğine karşın ‘yandaş baro’ uygulamasının avukatların büyük bir çoğunluğu tarafından sahiplenilmediği açık ve net ortadayken, (2/4364) esas numaralı **“Avukatlık Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi”**yle adeta bir hastanın solunum cihazlarıyla hayatta tutulmaya çalışılması gibi ‘yandaş baro’lar da, kamu kaynağı üzerinden cazip hale getirilmek suretiyle yaşatılmak istenmektedir. Bu yapılırken de açıkça yalan söylenerek ‘eşitliğin’ sağlandığı ifade edilebilmektedir. Hazine ve Maliye Bakanlığı tarafından Türkiye Barolar Birliğine, Türkiye Barolar Birliği üzerinden de barolara aktarılan adli yardım hizmetlerine ilişkin ödeneğin dağıtımında değişikliğe gidilerek, ikinci baro adıyla kurulan ‘yandaş baro’lara olduğundan fazla ödenek ayrılması amaçlanmaktadır. Teklifte öngörülen ‘puanlama sistemi’ aracılığıyla ikinci baro adıyla kurulan ‘yandaş baro’lara, hem bulunduğu ilde daha fazla avukatın üye olduğu birinci baroya hem de diğer illerdeki barolara göre haksız kaynak aktarımı yapılması sağlanmaktadır. İstanbul örnek alındığında cari uygulamaya göre; sadece 2 bin 435 üyesi bulunan 2 No.lu Baro, 1 milyon 94 bin lira adli yardım ödeneği alırken, getirilen ‘puanlama sistemi’yle 4 katından fazlaya denk gelen 4 milyon 435 bin lira ödenek alabilecektir. İstanbul 1 No.lu Baro’ya ayrılması gereken ödeneğin haksız şekilde 2 No.lu Baro’ya aktarılmasını sağlayan ‘puanlama sistemi’nden kaynaklı eşitsizlik bu iki baro arasında sınırlı kalmayıp, diğer il barolarına yönelik de yaşanmaktadır. İstanbul 2 No.lu Baro’nun üye sayısından 209 daha fazla avukatın üye olduğu Gaziantep Barosu’na ‘puanlama sistemi’ne göre 2 milyon 787 bin lira ayrılırken, İstanbul 2 No.lu Baro, Gaziantep Barosu’ndan 1 milyon 648 bin lira daha fazla ödenek alabilecektir. Öte yandan Bursa Barosu ile yapılacak kıyaslama da dikkat çekicidir; İstanbul 2. No.lu Baro’nun yaklaşık iki katı (4 bin 800 avukat) üyeye sahip Bursa Barosu’nun aldığı 4 milyon lira ödenek İstanbul 2. No.lu Baronu’nun aldığı ödenekten az olacaktır.

Demokratik sistemlere dayalı yönetimlerde iş başına gelen siyasi partilerin halktan aldığı yetkinin özü, sorunları çözmek, toplumun genelinin refah ve barış içinde yaşanmasını sağlamaktır. Özellikle kamu hizmetlerinin adaletli şekilde sunulması, siyasi emellerin belirleyici olmaması; hem hizmetin eşitlik temelindeki kamusal niteliğinin hem de toplumsal refah ve barışın zarar görmemesi açısından şarttır. AKP iktidarı döneminde en fazla törpülenen konuların başında, ne yazık ki kamu hizmetlerinin eşit dağılımı gelmektedir. Buna paralel kamusal nitelikte hizmet sunan meslek örgütlerinden iktidarın uygulamalarını eleştirenler üzerinde baskı kurularak susturulmaları, sindirilmeleri ve bölünmelerine yönelik politikalar yürütülmüş, yürütülmeye devam etmektedir. Sağlıkçılardan gazetecilere ve avukatlara kadar yaptıkları işte toplumsal ve kamusal niteliğin önde olduğu meslek

gruplarının, bu dönemde karşı karşıya kaldığı saldırılar nedeniyle sorunları kronikleşmiş, sorunlarına yenileri eklenmiştir. Mezkur kanun teklifi bağlamında ele almak gerekirse, her geçen gün daha da bağımlı hale sokulan yargı sisteminin, savcı (iddia) ve yargıç (hüküm) ile birlikte üç sac ayağından biri olan avukata (savunma), gereken ehemmiyet verilmemektedir. 2021 yılının sonlarında vefat eden eski İstanbul Baro Başkanı Yücel Sayman, avukatların yargı sistemindeki önemini *“Yargı=savcı (iddia) + avukat (savunma) + yargıç (hüküm) formülü otoriter, despotik ve siyasi iktidarın adalet üzerinde müktedir olduğu siyasi projenin panzehridir. Bu panzehrin otoriterizmi ve despotizmi alt edebilmesi için avukatın yargılama faaliyetindeki ‘savunma’ işlevini özgürce, bağımsızlığı yaşayarak ve dokunulmazlıkla donanmış olarak yerine getirmesi için ‘savunmanın’ yargıda örgütlenmiş bir kurum olarak, ‘savunma kurumu’ olarak yer alması olmazsa olmazdır.”* diye aktarmaktadır. AKP’nin, 20 yıllık iktidarı boyunca özel olarak avukatlarla genel olarak da hukukçularla ortak bir anlayışta buluşamamasının temel nedeni de tam olarak, otoriterizm ve despotizmi heveskârlığıdır. Bu yüzendir ki hak arayışı mücadelesinin parçası olan birçok avukat, aralarında Cumhurbaşkanlığının korumalarının da bulunduğu kamu görevlilerince darp edilebilmekte ya da çeşitli suçlamalarla cezaevinde tutulmaktadır.

Eğitim süreçlerinden stajlarına, dava dosyalarına ilişkin taleplerinin engellenmesinden adliyelerdeki çalışma koşullarının olumsuzluklarına ve düşük ücretlere kadar hemen hemen her alanda onlarca sorun yaşayan avukatların, mesleğe ilk adımları olan stajlarına ilişkin, (2/4364) esas numaralı **“Avukatlık Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi”**te öngörülen düzenleme, AKP iktidarının sorun çözme kabiliyetini net olarak yitirdiğini göstermektedir. Hukuk mezunlarının staj sürecinde başka bir işte sigortalı olmamaları kuralını belli şartlarda esneten teklif, stajyerler açısından tam bir sömürü çarkını ifade eden avukatlık staj döneminin temel sorunu olan ücret konusunda ise herhangi bir çözüm içermemektedir. Türkiye Barolar Birliğinin verilerine göre; şu anda Türkiye genelinde 165 bin 851 avukat, 25 bin 884 stajyer avukat bulunurken, hukuk fakültelerinden yılda yaklaşık 20 bin kişi mezun oluyor ve her yıl 15 bin stajyer sisteme giriş yapıyor. Hem sorunları hem sayıları her geçen yıl katmerlenen avukatlara ilişkin, asıl amacın ‘yandaş baro’ları yaşatmak olan bir teklifin içine staj konusunu, o da lalettayin şekilde yerleştiren bir siyasi iktidar anlayışı, artık sorunların çözüm adresi değil kökeni olduğunu haykırmaktadır.

Teklifin görüşmeleri sırasında Komisyon’un muhalefet milletvekilleri olarak, hem adli yardım ödeneğinin barolar arasında bölüştürülme şeklinin hem de avukatlık stajının - ister

özel sektörde ister kamuda sigortalı olsun isterse herhangi bir işte sigortalı gözükmemesin tüm stajyerler açısından - Anayasa'nın 'kanun önünde eşitlik' hükmü esas alınarak düzenlenmesi gerektiği; aksi halde Anayasa aykırılık içereceği yönündeki görüşlerimiz dikkate alınmayarak iktidar bloğu tarafından reddedilmiştir.

II. TEKLİFİN MADDELERİNE İLİŞKİN DEĞERLENDİRME

Teklifin 1. Maddesi, Avukatlık Kanunu'nun staj için aranacak şartları düzenleyen 16'ncı maddesinde değişiklik içeriyor. Mevcut düzenlemeye göre; stajyer avukat olmak için, diğer koşulların yanı sıra, stajyer olarak sürekli staj yapmalarına engel bir işi olmaması koşulu aranıyor. Teklifte ise, yapılan işin staja engel olmaması koşuluyla bir işte sigortalı çalışanların da staj yapabilmelerine olanak sağlanıyor. Ayrıca, kamu kurum ve kuruluşlarında çalışanlar da (adli ve idari yargı hâkim ve savcılar ve adayları hariç), bu görevlerini sürdürürken bir yandan da avukatlık stajı yapabilecek. Kamuda çalışanlar, staj boyunca görev yeri saklı kalarak aylıksız veya ücretsiz izinli sayılacak ve bu dönemde yıllık izinlerini de kullanabilecek; talep edilirse ilgili birimler ücretsiz izin verecek.

Avukatlık stajıyla ilgili asıl hukuki sorun, stajyer avukatlara, salt stajyerliklerine istinaden; Anayasa'nın 2'nci (sosyal devlet ilkesi) ve 60'ıncı (sosyal güvenlik hakkı) maddelerinin aksine Devlet tarafından sosyal güvenlik hakkının tanınmaması; 18'inci (zorla çalıştırma yasağı), 48'inci (çalışma hürriyeti) ve 55'inci (ücrette adaletin sağlanması) maddelerinin aksine maaş/ücret ödenmemesidir. Öte yandan yargının üçlü sacayağından ikisi bakımından; 2802 sayılı Hâkimler ve Savcılar Kanunu Md. 7/3 gereğince hâkim ve savcı adayları, Devlet Memurları Kanunundaki Genel İdare Hizmetleri Sınıfına dahil olup, hakimlik ve savcılığın sınıf ve derecelerine dahil değildirdiler ve haklarında, Devlet Memurları Kanunu'nun bu Kanun'a aykırı olmayan hükümleri uygulanmaktadır. Bu hükmün delaletiyle Devlet Memurları Kanunu uyarınca hâkim ve savcı adayları, adaylık sürecinde aylık almakta ve sigortalı sayılmaktadır. Hâlbuki Anayasa'nın 10'uncu maddesinde düzenlenen eşitlik ilkesinin aksine; (üçlü sacayağının diğeri) avukatların stajyerlik dönemi için Avukatlık Kanunu'nda bu türden düzenleme bulunmamaktadır. Bu bağlamda avukatlık stajı yapanlardan kamu kurum ve kuruluşlarının kadro veya pozisyonlarında görevli olanlar için kurumlarınca en son görev aylıklarının yarısı oranında; sigortalı ya da herhangi bir işte sigortalı olmayanlara ise Adalet Bakanlığı bütçesine konulacak ödenekten karşılanmak üzere asgari ücret düzeyinde maaş ödenmesi sağlanmalıdır.

Teklifin 2. Maddesi, Avukatlık Kanunu'nun adli yardım bürosunu düzenleyen 177'nci maddesinin ikinci fıkrasında değişiklik içeriyor. Bir ilde birden fazla baro varsa; her baro ayrı bir adli yardım bürosu oluşturabilecek ve yargı mercilerinin talebi üzerine yapılacak görevlendirmeler, Türkiye Barolar Birliğinin oluşturduğu elektronik bilişim sistemi üzerinden o ildeki avukatlar arasında eşitlik gözetilerek yapılacak.

Birden fazla baro bulunan illerde her baroya ayrı bir adli yardım bürosu oluşturmak, ücretsiz olarak avukatlık hizmetinden yararlanma talebinde bulunan ve mali bakımdan güç durumda olanları, siyasal tercihlere göre oluşturulmuş barolar arasında ayırım yapmak durumunda bırakacak; bu müessesenin amacına hizmet etmeyecektir. Değişiklik yapılması teklif edilen ikinci fıkra, baroları bölen 7249 sayılı Kanun (Md. 20) ile getirilmiştir. Kısa süre sonra söz konusu teklifle anılan fıkranın değiştirilmesi bile; baroları bölen 7249 sayılı Kanun'un dikiş tutmadığını göstermektedir. Bu bağlamda, Avukatlık Kanunu'nun tümüyle ele alınarak 'çoklu baro' sistemine son veren, mesleki dayanışmasını önceleyen bir şekilde yeniden düzenlenmesi gerekmektedir.

Teklifin 3. Maddesi, Avukatlık Kanunu'nun adli yardım bürosunun gelir ve giderlerini düzenleyen 180'inci maddesinin dördüncü fıkrasında değişiklik içeriyor. Bütçenin bazı harç gelirleri ile idari para cezası dışındaki para cezası gelirlerinin yüzde 2'si, Hazine ve Maliye Bakanlığı tarafından her yıl mart ayında; özel olarak adli yardım işlerinde kullanılmak üzere Türkiye Barolar Birliğine aktarılıyor. Barolar Birliği de bu parayı barolar arasında paylaşıyor. Kanunun mevcut halinde bu paranın barolar arasındaki paylaşımının yapılmasına ilişkin yetki Türkiye Barolar Birliğine (TBB) veriliyor. TBB şimdiye kadar söz konusu tutarı, belli bir puanlama usulüne göre dağıtıyordu. TBB'nin belirlediği bu usule göre, önce her bir baroya 5 temel puan veriliyor, bu temel puana; her 50 üye avukat için 1 puan ve il nüfusu baz alınarak her 5000 kişi için 1 puan ekleniyordu. Birden fazla baro bulunan illerde, nüfustan gelen puanın hesaplanmasında, baronun üye sayısının o ildeki avukatlar içindeki payı kadar il nüfusundan pay veriliyordu. Bu yolla tüm barolar için hesaplanan puanlar toplanıp Türkiye geneli için bir puan hesaplanıyor. Hazine ve Maliye Bakanlığı tarafından aktarılan tutar, bu toplam puana bölünerek birim değer bulunuyor ve her bir baroya düşen ödenek, baronun puanıyla çarpılarak bulunuyor.

Teklifle TBB'nin yönetmelikle belirlediği bu sistem, (birden fazla baro bulunan iller hariç) aynen yasaya aktarılıyor. Ancak birden fazla baro bulunan iller için küçük baroların lehine, büyük baroların aleyhine bir düzenleme yapılıyor. Önceki yöntemle hesaplanan ve

birden fazla baro bulunan illere düşen tutarın dağıtımında, her 5.000 nüfus için belirlenen toplam puanın yüzde 40'ı o ildeki barolar arasında eşit olarak dağıtılacak, kalan tutar ise o ildeki avukat sayısına bölünerek, her baronun avukat sayısına göre paylaşılacak.

Teklifle; başta avukatlar olmak üzere toplumun geniş bir kesiminin tepkisini çeken ve yaklaşık üç ay sonra ikinci yılını dolduracak olan 'çoklu baro' adı altındaki 'yandaş baro'ların, avukatlar arasında yönelim olmamasına karşın eşitlik ilkesi çiğnenerek kamu kaynağı aktarılması suretiyle cazip hale getirilmesi amaçlanmaktadır. Öngörülen 'puan sistemi'yle İstanbul ve Ankara'da 2 No.lu Baro adıyla açılan baroların adli yardım ödeneğinden aldıkları pay diğer baroların aleyhine olacak şekilde 4 kata kadar artırılmaktadır. Böylelikle bu barolara avukatların ve vatandaşların yönelimini sağlanacaktır. 'Çoklu baro' adı altında 'yandaş baro' oluşumlarının, geride kalan sürede, ne avukatların örgütlenmesine ne de yargı bağımsızlığına bir katkısı olduğu görülmüştür. Tam tersine avukatların gruplaşmasına yol açan uygulama, meslektaş ilişkilerini zedelediği gibi savunma hakkının ihlali dâhil avukatların yakıcı sorunlarının göz ardı edilmesine yol açmıştır. Bu bağlamda, Avukatlık Kanunu'nun tümüyle ele alınarak 'çoklu baro' sistemine son veren, mesleki dayanışmasını önceleyen bir şekilde yeniden düzenlenmesi gerekmektedir. 18/04/2022

Zeynel Emre

İstanbul

Tufan Köse

Çorum

Rafet Zeybek

Antalya

Turan Aydoğan

İstanbul

Alpay Antmen

Mersin

Süleyman Bülbül

Aydın

MUHALEFET ŞERHİ

Savunma mesleğine ilişkin örgütlenme şekli olan barolarla ilgili kanun teklifi çalışması, hiçbir ortaklaşma çalışması yürütülmesizin, en önemlisi baroların görüşleri dikkate alınmaksızın, hiçbir altyapısı olmayan, mesleğin sorunlarını çözmek bir yana mesleği marjinalleştiren bakış açısı ile ele alınmıştır. Oysa mevcut durumda yurttaşların hukuka olan güveni yüzde otuzlarda seyrederken, yargı bağımsızlığının olmadığı neredeyse her gün yeni bir kararla deşifre olurken yapılması gereken şey, demokratik kriterler çerçevesinde çalışmalar yürütülmesidir.

Hatırlanacağı üzere geçtiğimiz 2019 yılında, bazı baroların adli yıl açılış töreninin Cumhurbaşkanlığı Sarayı’nda yapılmasını protesto etmesi üzerine, AKP Genel Başkanı ve Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan, bunu bağnazlık ve provokasyon olarak tanımlamış; *“İlk çözmeyen gereken meselelerden biri, tüm meslek teşekküllerinin seçim yöntemlerinin temsili demokrasiye uygun hale getirilmesidir”* demişti.

Sonraki süreçte, Diyanet İşleri Başkanı Ali Erbaş’ın LGBTİ+ bireylere yönelik nefret söylemi içeren sözleri ülkede birçok kesimden tepkiyle karşılanmıştı. Ankara Barosu başta olmak üzere çeşitli baroların avukatlık meslek ilkesi gereği bu düşüncelere karşı görüş belirtmesi, AKP Genel Başkanı ve Cumhurbaşkanı Erdoğan tarafından sert sözlerle karşılanmıştı.

“Herkes haddini bilecek” diyen Erdoğan, Ankara Barosu’nun açıklamalarının devlete saldırı olduğunu iddia etmişti. Ancak tepkiler bununla sınırlı kalmamış, baro seçim usul ve yöntemlerinin değişebileceği mesajları iktidar tarafından verilmeye başlanmıştı. Son olarak baro seçim usullerinin değiştirilmesini öngören “çoklu baro” yasa teklifi; TBMM gündemine alelacele hiçbir yöntem, usul ve yasa gözetilmesizin getirilmiş Genel Kurul’da görüşülüp yasalaşmıştı. İşbu teklifin de çoklu baro düzenlemesinin devamı niteliğinde olduğu aşıkardır.

Türkiye’de avukatlık mesleği her daim çeşitli saldırıların odağında olmuştur. Kuşkusuz bunun en önemli sebebi insan hakları ve demokrasinin gelişimi için öncü rol üstlenmesindedir. Avukatın “hak” kavramını içselleştirmiş, önündeki dosyaya bir dosya değil, bir “insan hakkı” olarak bakabilen duruşunun evrensel hukuk normlarının şekillenmesi noktasında etkisi tartışmasız olup tarihsel olarak da insan hakları mücadelesinin baş aktörü, itici gücü yine avukatlar olmuştur. Tam da bu nedenle avukatlar her zaman devletlerin hedefinde olmuştur.

Gelinen fazda savunma makamını temsil eden avukatlar, baktıkları davalara göre kodlanmakta ve görevlerine dair faaliyetleri suç addedilmektedir. Halihazırda yüzlerce avukatın cezaevinde olduğu bilinmektedir. Avukatların maruz kaldığı bu baskı ve tehditler, aynı zamanda yurttaşların savunma hakkının da baskı ve tehdit altında olduğunun açık bir ifadesidir.

Avukatların gözaltına alınmaları sırasında kolluk görevlilerinin uyguladıkları ters kelepçe, fiziki müdahale görüntüleri de tüm kamuoyunun malumu olmakla beraber avukatlar üzerinden halkın tehdit edildiği de açıktır. Henüz geçtiğimiz günlerde Şırnak'ta bir polis, aracını bile isteye Avukat Serkan Karakaş'ın üstüne sürmüştür. Av. Serkan Karakaş'ın, resmi bir koruma aracının çarparak 24 yaşında katlettiği Abdulgaffar Dayan'ın avukatı olmasının bir tesadüf olmadığı aşikârdır. Yine geçtiğimiz hafta polisler, Batman Adliyesi içinde gözaltında bulunan kişiye işkence eden polisi uyaran Avukat Orhan Alphan'a kafa atarak burnunu ve dişini kırmıştır. En ufak bir eleştiri yahut muhalif duruşun karşılığı, kolluk gücü tarafından kaba güç ile verilmekte devlet ise bu haksız müdahalelerin meşruluğunu savunmaktadır. Sadece trafikte çok beklediği ve bunun sebebini sorduğu için darp edilen bir avukata ait görüntüler hala hafızalardadır. En ufak bir meseleyi sorgulamanın dahi kaba güç içeren bir karşılığının olması, bu karşılığın da hak mücadelesi veren avukatlar üzerinden verilmesi mevcut iktidarın avukata olan bakış açısının yansımasıdır. Bu yansımanın ise tüm toplumu tehdit eden yanı ise es geçilmemelidir.

Savunmaya yönelik gerçekleştirilen engellemelerin bir boyutunu da ruhsat gaspları oluşturmaktadır. Özellikle 2016 yılından sonra yani OHAL döneminden itibaren stajını tamamlayarak ruhsat başvurusunda bulunan avukat adaylarına haklarında devam eden soruşturma ve kovuşturmalar gerekçe gösterilerek ruhsatları verilmemektedir. Buldukları illerin baroları aracılığıyla Türkiye Barolar Birliği'ne (TBB) başvurup ruhsatlarını alan bazı avukatlar hakkında ise Adalet Bakanlığı tarafından ruhsatlarının iptali yönünde davalar açılmaktadır. Bakanlığın ruhsat iptali için açtığı davalar TBB'nin takdir yetkisine müdahale niteliğinde olup binlerce avukatın mağdur olmasına sebep olmaktadır. Bakanlık, ruhsat alma hakkını kazanan avukatları, hukuka aykırı şekilde suçlu ilan ederek ruhsat almalarını engellemekte ve bu nedenle çok sayıda kişi avukatlık mesleğini bu nedenle icra edememektedir.

Adil yargılanma hakkının uygulanması, korunması, geliştirilmesi ve güçlendirilmesi; bağımsız mahkemelerin olduğu kadar bağımsız avukatların da varlığına bağlıdır. Ancak ne var ki avukatlık mesleğine saldırılar ile avukatların mesleki sorunlarının görmezden gelinmesi; adil yargılanma hakkı, savunma hakkı, silahların eşitliği ilkesi gibi temel kriterleri de zedelemektedir. Yargıcın müdafiiyi duruşmadan çıkarma yetkisi ile donatılması, dosyalar hakkında verilen gizlilik kararlarıyla avukatın dosyaya erişiminin engellenmesi, cezaevlerindeki avukat görüşlerinin kayıt altına alınması şeklindeki uygulamalar mevcut iktidarın "savunma" hakkına olan bakış açısını ve bu yasa teklifinin hangi reflexlerle hazırlandığını göstermesi bakımından mühimdir.

Sayısal olarak ancak yasal sınırdan avukat sayısına sahip olan iki numaralı barolara açıkça bir imtiyaz ve ayrıcalık tanyan, adli yardım hizmetleri için kullanılan ödeneğin barolar arasındaki dağıtım esaslarını düzenleyen bu teklif de 2014 yılında başlayan ve çoklu baro düzenlemesi ile devam eden barolara saldırının bir halkası olduğunu ifade etmiştik. Kamusal bir meslek olan avukatlık mesleğinin yürütülmesi aşamasında mevcut olan sorunların artmasından başka hiçbir şeye hizmet etmeyecektir. İlk çağlardan itibaren hür ve bağımsız olmasına önem verilen avukatların mesleki sorumluluklarının görmezden gelinmesi ve sadece yandaş avukat üretme gayretleri; adil yargılanma hakkı, savunma hakkı, silahların eşitliği ilkesi gibi temel kriterleri

de zedelemektedir. Savunma makamını oluşturan avukatların ivedilikle çözülmesi gereken sorunlarının görmezden gelinerek böyle bir teklif ile Meclis gündeminin meşgul edilmesi izahtan varestedir.

Bu teklif ile stajyer avukatların sigortalı olarak çalışmasının önündeki yasak kaldırılırken stajyer avukatların “insanca geçinebileceği bir ücretle” çalışma talepleri göz ardı edilmekte. Stajyer avukatların sigortalı olarak çalışmasına dair yasağı kaldırılan madde stajyer avukatlara dair asgari bir ücret belirlememekte ve stajyerler stajın yanı sıra ek bir işte çalışmaya itilmektedir. Yine teklifle adli yardım hizmetleri için kullanılan ödeneğin barolar arasındaki dağıtım esasları belirlenirken ilgili maddelere bakıldığında; getirilmek istenen sistemin, az avukat sayısına sahip olan iki nolu barolara açıkça bir imtiyaz ve ayrıcalık tanımak ve hatta o ildeki diğer avukatların elde etmesi gereken gelirleri de ikinci baroya verme gayretinde olduğu görülmektedir.

Madde Değerlendirmeleri

1136 sayılı Avukatlık Kanunu'na göre, avukatlık bir kamu hizmetidir. Ancak avukat adayları, staj aşamasında büyük zorluklarla karşı karşıya kalmaktadır. Avukatlar Sendikası'nın 2021'de yayınladığı bir araştırmaya göre stajyer avukatların yüzde 94'ü asgari geçimlerini sağlayamamakta, bunların yüzde 51'i 1000 TL altında çalışırken yüzde 26,5'i hiç ücret almadan çalıştırılmaktadır. 1136 sayılı Avukatlık Kanunu'na göre, Türkiye Barolar Birliğince staj süresince stajyerlere verilen kredi ise 2022 yılı itibariyle aylık 1.050 TL olup günümüzün ekonomik şartları içinde oldukça yetersiz kalmaktadır. Yaşamakta olduğumuz ekonomik kriz ve yüksek enflasyon sebebiyle toplumun tüm kesimleri gibi stajyer avukatların da daha büyük bir geçim zorluğu içinde olduğu mutlaklıdır.

Anayasanın 5 inci maddesinde belirtildiği üzere, “Devletin temel amaç ve görevleri, ... kişilerin ve toplumun refah, huzur ve mutluluğunu sağlamak; kişinin temel hak ve hürriyetlerini, sosyal hukuk devleti ve adalet ilkeleriyle bağdaşmayacak surette sınırlayan siyasal, ekonomik ve sosyal engelleri kaldırmaya, insanın maddi ve manevi varlığının gelişmesi için gerekli şartları hazırlamaya çalışmaktır.” Bununla beraber yine Anayasanın 17'nci maddesinde, “Herkes, yaşama, maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirme hakkına sahiptir.” denilmektedir. Bu gerekçeyle devlet, kamu çalışanı avukat adaylarını bir kamu hizmeti olan avukatlık için staj döneminde ücretsiz izne zorlamadan, mesai saatlerinin stajını tamamlamasına imkân sağlayacak şekilde düzenlenmesine olanak tanınmalıdır. Savunma gibi önemli bir görevi yerine getirecek olan avukat adaylarının, ekonomik açıdan muhtaç olmadan bu süreci tamamlamaları kamu yararının ve sosyal devlet ilkesinin olmazsa olmaz bir gereğidir.

AKP ve MHP'li avukatlar ve iktidarın nimetlerinden yararlanmak isteyen avukatların toplanacağı barolar oluşturmak ve bu barolarla Barolar Birliğindeki iktidara muhalif yapıyı dağıtmak, Anadolu'da iktidarı destekleyen barolara ayrıcalıklar vermek, Anayasa Mahkemesine Barolar Birliği tarafından önerilecek avukat üyenin iktidar yanlısı olmasını sağlamak için 1136 sayılı Avukatlık Kanunu'nun 77. Maddesinin değiştirilmesi ile çoklu baro sisteminin kurulması düzenlenip 5000'den fazla avukat bulunan bir yerde 2000 imza ile baro

kurulabileceği düzenlenmişti. Bu düzenleme barolara üye olmayı dernek, sendikalara ve partilere üye olmaya çevirmişti. Kuşkusuz avukatlar belirli imza sayısı ile dernek şeklinde örgütlenmeler oluşturabilir. Ancak bir baro oluşturulması mesleğin yapısına, tabiatına aykırı olduğu gibi mesleği icra aşamasında da çeşitli sorunları beraberinde getirdi ve mesleğin yapısıyla oynanmış oldu. 2000 imzayı bulan avukatların hangi amaca göre bir baro oluşturacağı, diğer barolarla ilişkisinin hangi yasal düzey ve formatta olacağı müphemken her bir baronun bir siyasi parti gibi yahut bir şirket gibi yapılara dönüşmesinin önünü açarak yarattığı kaos, bireyin hak arama mücadelesini de sekteye uğramasına sebep oldu.

Baroların muhalif yapısını kırıp için boşaltmak için getirilen bu düzenlemenin devamı olan bu yasa teklifi, çoklu baro değişikliği ile getirilen iktidar yanlısı barolarının maddi ayrıcalıklarla desteklenmesini içermektedir. Kısacası o dönem eksik bırakılanları tamamlamaya çalışmaktadır.

Mevcut sistemde ekonomik gücü, avukat tutmaya yetmeyenler, adli yardım sistemi ile kendisine barodan ücretsiz avukat talep edebilmekte ve bu doğrultuda görevlendirilen avukatlara vekalet ücretini barolar ödemektedir. Vekaletname harçlarının biriktiği bir havuzdan paralar, Barolar Birliğine aktarılmakta, TBB de bu parayı barolara dağıtmaktadır.

Teklifte göre Hazine ve Maliye Bakanlığının TBB'ye aktardığı ödeneğin dağıtımında puanlama olacak. Baroların üye sayısı ve buldukları ilin nüfusuna göre yapılacak puanlamada, her beş bin nüfus için tespit edilecek toplam puanın yüzde 40'ı o ilde bulunan barolar arasında eşit olarak paylaşılacaktır. Kalanı da ildeki toplam avukat sayısına bölünecek, sonra elde edilen rakamın her baronun üye sayısına çarpımı sonucu elde edilecek puana göre dağıtılacaktır.

Getirilen düzenleme bırakın sorunları çözmeyi sayısı çok daha az olan iktidar yanlısı 2 no'lu barolarla diğer barolar arasında derin bir eşitsizliğe yol açacaktır. İstanbul Barosu'na kayıtlı mesleki faaliyet yürüten 55 binin üzerinde avukat varken iki no'lu baroda son sicil numaralı avukatın siciline göre 2 bin 672 avukat bulunmakta. Ankara Barosu'na kayıtlı mesleki faaliyetini yürüten 22 binin üzerinde avukatı varken iki no'lu baroda yine son sicil numaralı avukatın siciline göre 2 bin 110 avukat bulunmakta. Teklifin bu haline göre; 2022 rakamları baz alınarak yapılacak bir paylaşımında 56 bin avukatın bulunduğu İstanbul Barosu'nun adli yardım ödeneğinden 3 buçuk milyon lira, 2 bin 300 civarı üyesi bulunan 2 no'lu Baroya aktarılacaktır. Bir başka anlatımla, İstanbul Barosunun yasa gereğince hak ettiği ödenekler % 14.06 oranında azaltılırken, 2. Baronun ödeneği % 305.41 oranında arttırılmaktadır. Üstelik bu açık adaletsizlik sadece 2. Baroların kurulduğu yerlerdeki Barolar açısından değil, başka barolar açısından da ciddi eşitsizlikler doğurmaktadır. Teklifte öngörülen şekilde bir dağıtım esasının belirlenmesi halinde İstanbul 2 Nolu Barosu, kendisinden iki misli daha fazla üyeye sahip olan diğer il barolarından daha fazla ödenek alacaktır. Çünkü düzenleme, genel esaslar çerçevesinde değil, özel olarak 2. Barolar çerçevesinde yapılmıştır. 2. Baroların kurulmasına olanak veren yasa değişikliği ile bir ildeki iki baronun ortak oluşturacağı ve masraflarına ortak olarak katılacakları bürolar öngörülmüş iken daha yasa değişikliği üzerinden 2 yıl bile geçmeden, bu büroların ayrılması yoluna gidilmesi izaha muhtaçtır.

Mevcut sistem problemsiz bir şekilde yürüyorken birden fazla baronun bulunduğu illerde birden fazla adli yardım bürosunun kurulması ihtiyacının neden kaynakladığı da yasa teklifinin gerekçesinde açıklanamamıştır. Halihazırda sistemde herhangi bir sorun yaşanmamasına rağmen birden fazla adli yardım bürosunun açılması yeni sorunlar yaratmakla beraber kamu harcamalarını da artıracak bir husustur.

Kısacası 2 ve 3. maddeler çok ince hesaplarla yandaş barolara rant sağlanması, muhalif baroların dağılması ve ikinci barolara avukat kaydını artırmak için şirket usulü bir hesapla düzenlenmiştir.

İzah etmiş olduğumuz hususlar doğrultusunda kanun teklifine dair eleştirilerimizin dikkate alınması temennisiyle muhalefet şerhimizi Komisyon Başkanlığına sunuyoruz. Saygı ile arz olunur.

18.04.2022

Züleyha Gülüm

İstanbul

Mehmet Ruştü Tiryaki

Batman

MUHALEFET ŞERHİ

TBMM Adalet Komisyonunda görüşmeleri tamamlanan 2/4364 esas numaralı Avukatlık Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi ile ilgili muhalefet şerhimizdir.

Adalet Komisyonun görüşmeleri tamamlanan kanun teklifi 2 maddesi yürürlük ve yürütme, toplam 5 maddeden oluşan kanun teklifi 19/3/1969 tarihli ve 1136 sayılı Avukatlık Kanununun 16. maddesine (teklifin 1. Maddesi), 180. Maddesine (Teklifin 3. Maddesi) yeni fıkra eklemek, 177. Maddenin 2. Fıkrası (teklifin 2. Maddesi) ise yeniden düzenlenerek değiştirilmektedir.

Teklifin genel gerekçesine göre

- 1- Teklifin 1. Madde ile Avukatlık Kanununun 16. Maddesine eklenen fıkra ile, avukat stajyerinin sigortalı olarak herhangi bir işte çalışmasının fiilen avukatlık stajının yapılmasına engel oluşturmayacağı hükme bağlanmaktadır. Bilindiği üzere, mevcut uygulamada avukatlık stajı yapılırken sigortalı olma yasağı mevcuttur. Bu madde ayrıca avukatlık stajının fiilen yapılmasına engel olan işler olarak adli ve idari yargı hâkim ve savcı adayları ile hâkim ve savcı mesleğinden olanları saymaktadır. Kamu kurum ve kuruluşlarının kadro veya pozisyonlarında görev yapanların görevleri sırasında avukatlık stajı yapabilmemesinin yolu açılmaktadır. Ancak bu kişilerin aylıksız veya ücretsiz izinli sayılarak bu stajlarını yapabilecekleri hükme bağlanmaktadır.
- 2- Teklifin 2. Maddesi ile, Avukatlık Kanununun 177. Maddenin 2. Fıkrası yeniden düzenlenerek değiştirilmektedir. Buna göre, birden fazla baronun bulunduğu illerde her bir baro tarafından adli yardım bürosu oluşturulabilecektir. Yargı mercilerinin talebi üzerine yapılacak görevlendirmeler, Türkiye Barolar Birliği tarafından oluşturulan elektronik bilişim sistemi üzerinden o ildeki avukatlar arasında eşitlik gözetilerek yapılacaktır.
- 3- Teklifin 3. Maddesi ile Avukatlık Kanununun 180. Maddesine eklenen fıkra ile, adli yardım bürolarının gelirlerinin nasıl dağıtılacağına ilişkin puanlama sistemi getirilmektedir. Buna göre, her baroya öncelikle beş temel puan verilir. Verilen temel puana, her elli üye avukat için bir puan, ayrıca il nüfusu esas alınarak her beşbin nüfus için bir puan eklenir. Birden fazla baronun bulunduğu illerde, her beşbin nüfus için tespit edilecek toplam puanın yüzde kırkı o ilde bulunan barolar arasında eşit olarak, kalanı ise o ilde levhaya kayıtlı toplam avukat sayısına bölündükten sonra elde edilen rakamın her baronun üye sayısına çarpımı sonucu elde edilecek puana göre dağıtılır.

Teklifin Genel Üzerinde Görüşlerimiz

YÖK Atlas'ın verilerine göre Türkiye'de şu anda Hukuk Programı bulunan üniversite sayısı 86'dır. Hukuk fakültelerinde okuyan öğrenci sayısı ise 85 bine yaklaşmakta olup her yıl 20 bin

öğrenci mezun olmaktadır. Türkiye’deki seksen bir baroya kayıtlı avukat sayısı ise 166 bine yaklaşmıştır. 25.884 stajyer avukatımız bulunmaktadır.

Türkiye’nin en çok üye sayısına sahip İstanbul Barosu’nda geçtiğimiz yıl 49 bin 567 avukat kayıtlıyken, aradan geçen bir yılda bu sayı 4 bin 913 artarak 54 bin 480 oldu. Ankara Barosu’na kayıtlı avukat sayısı ise 2 bin 155 artarak 22 bin 62 olurken, avukat sayısı 10 bin 661 olan İzmir Barosu’nda avukat sayısı 11 bin 650’ye yükseldi.

Hâkimler ve Savcılar Kurulu (HSK) tarafından paylaşılan 2021 yılı verilerine göre Türkiye genelinde hâkim sayısı 2021 yılında 15 bin 326 olarak, savcı sayısı 7 bin 494 olarak gerçekleşti.

Bu sayılara bakıldığında Türkiye’de hukukçu açığı olmadığı hatta fazlası olduğu görülmektedir.

Düzenleyici etki analizi, kanun ve Cumhurbaşkanlığı kararnamesi taslaklarının bütçeye, mevzuata, sosyal, ekonomik ve ticari hayata, çevreye ve ilgili kesimlere etkilerini göstermek üzere hazırlanan ön değerlendirmeyi ifade etmektedir.

17/2/2006 tarihinde yayımlanan “Mevzuat Hazırlama Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik”in 24 üncü maddesinde, milli güvenliği ilgilendiren konular ile bütçe ve kesin hesap kanunları ve kanun hükmünde kararname hariç olmak üzere, 17/2/2007 tarihinden itibaren hazırlanacak kanun ve kanun hükmünde kararname ile Başbakanlıkça uygun görülecek diğer düzenleyici işlemler için Düzenleyici Etki Analizi yapılmasını öngörmektedir. Buna ilişkin olarak 3 Nisan 2007 tarihli 2007/6 sayılı Başbakanlık Genelgesiyle Düzenleyici Etki Analizi Rehberi Resmî Gazetede yayınlanmıştır. AK Parti döneminde kabul edilmiş olmasına rağmen “Düzenleyici Etki Analizi” TBMM’ne getirilen kanun tekliflerinde maalesef uygulanmamıştır.

Binlerce hukuk fakültesi mezunu, kamudan çalışan sayısı belirsiz hukuk fakültesi mezunu ile 165 bin avukatı ve baroları yakından ilgilendiren, adli yardım gelirlerinin dağıtımını düzenleyen bu kanun teklifine ilişkin Etki Analizi Raporu düzenlenmemiş olması önemli bir eksikliktir. Bununla birlikte kanun teklifinin görüşmelerine Çalışma Bakanlığı, Yargıtay, Adalet Bakanlığı, Hazine ve Maliye Bakanlığı ve Türkiye Barolar Birliği temsilcilerinin davet edilmiş olmasını olumlu karşılıyor.

Silahların Eşitsizliği

Yargının iddia, savunma ve karar olarak üç sacayağı bulunmaktadır. İddia makamı savcılar, savunma makamını avukatlar ve karar makamını hakimler temsil etmektedir. Her bir merci kendi içinde dışarıya ve birbirlerine karşı bağımsız ve tarafsız olmaları, etkilenmemeleri, baskıya maruz kalmamaları adil yargılanma ve silahların eşitliği olarak tarif edilen ilkelerin bir gereğidir. Hüküm verenin (hâkim) tarafsız olamadığı, suçlayan (savcı) ile savunma (avukat) arasında eşitliğin kurulamadığı bir yargılama sisteminde adaletin sağlanması kuramsal ve pratik olarak mümkün değildir.

Bu nedenle, adil yargılanma arayışı ve gelişen adalet sistemi, avukatı önemseyen bir bakış açısı geliştirmek zorunda kalmıştır. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinde ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kararlarında savunma ve avukat önemli bir yer tutar. Silahların eşitliği ilkesi gereğince, savunmayı temsil eden avukat, suçlama makamıyla mümkün olduğunca eşitlenir.

Bir devletin demokratik bir hukuk devleti niteliği taşımasının en önemli araçlarından birisi hiç kuşkusuz yargı işlevinin bağımsız ve tarafsız mahkemeler eliyle yürütülmesidir. Diğer önemli

boyutu ise, yargının diğer bileşeni olan savunmanın hukuk bilgisi yüksek avukatlar eliyle yürütülmesinin sağlanması oluşturur. Ancak bizdeki yargılama sisteminin özü, avukatı yargılamada ‘usulen’ bulunan kişi gibi görmekte olup, avukat yargılamada bulunmasa da olur, mantığına dayalıdır. Gerçekten savunma oldukça güçsüz, silahların eşitliği ilkesine baktığımızda da bir eşitlik söz konusu değildir.

Her geçen gün artan avukat sayısı, azalan iş sayısı ve verilen desteklerin azlığı nedeniyle avukatlar iş bulma ve geçim sıkıntısı yaşamaktadır. Bunun yanı sıra avukata yargılama sistemi içerisinde verilen önem, avukatlık mesleğinin saygınlığına zarar vermekte, şiddete maruz kalma, yaralanma hatta ölüm oranları giderek artmaktadır.

Avukatlık Stajı

Ülkemizde yargının üç saçağı olan savcı, hâkim ve avukat arasındaki “silahların eşitsizliği” en başta staj döneminden başlamaktadır. Avukatlık stajı, ilk 6 ay mahkemelerde ve adalet dairelerinde staj ile ikinci 6 ay avukat yanında staj olmak üzere iki bölümden oluşur. Bir yıl süren staj boyunca stajyere, karşılıksız herhangi bir burs sağlanmaz. Herhangi bir işte çalışması, sigortalı gözükmemesi yasaktır. Avukatlık stajı süresince stajyer, Türkiye Barolar Birliği’nin (TBB) sağladığı staj kredisinden faydalanabilir. Avukat stajyerler; iş sözleşmesi yapmadan, sigortasız, stajın başında bürolarda çalışmaya başlayıp çok yoğun insanüstü saatlerde çalışmalarına ve kendilerinden verim beklenmesine rağmen öğrenci harçlığı niteliğinde ücretler almaktadır. Karşılaştıkları birçok sorun ücret alma yasağından kaynaklanmaktadır.

Stajyer avukatların en büyük sorunu ücretsiz olarak çalışıyor olmalarıdır. Birçok stajyer avukat hiç maaş almadan, yanlarında staj yaptıkları avukatların işlerini yapmaktadır. Kalanların çoğu ise yaşamlarını idame ettirebilecek kadar bir ücret alamamakta, “harçlık” kabilinden düşük tutarlarla çalışmaya zorlanmaktadır. Ayrıca bu süre zarfında stajyer avukatlara 5510 sayılı Kanun Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu anlamında sigorta da yapılmamaktadır. Kısaca stajyer avukat ücret alamaz, sigortalı ve güvenceli bir işte çalışamaz. Bu anlama gelecek herhangi bir hak talebinde bulunması mümkün değildir. Uygulamada stajyer avukatlar emekleri karşılığında az ya da çok “harçlık” olarak çalıştığı bürodan bir para almaktadır. Yol ve yemek giderinin karşılanması konusunda da yeknesaklık olmadığı için bazı stajyerler bunları kendi cebinden karşılamak zorunda kalmaktadır. Birçok stajyer avukat, gece geç saatlere kadar çalışmaya zorlandıklarını, bazı hukuk bürolarında ise cumartesi günleri dahi tam gün çalışma yaptıklarını beyan etmişlerdir. Ücret sorunundan bağımsız olarak, stajyer avukatlar fazla çalışma konusunda da hak ettikleri değerlere kavuşabilmiş değillerdir. Bu durum adeta stajyer avukatlar açısından angarya oluşturmaktadır.

Buna karşılık hâkim ve savcı stajyerlerinin staj yaptıkları süre zarfında maaş ve sosyal hakları verilmektedir. Stajyer avukatlara aynı hakların tanınmaması, yargının üç saç ayağından biri olan avukatlara, bu duruma uygun koşullar sağlanmadığının, silahların eşitsizliğinin en açık göstergesidir.

Hakim ve savcı stajyerleri ile avukat stajyerleri arasında ayrımcılık ve eşitsizlik mevcuttur. Ancak bununla birlikte bu kanun teklifiyle şimdi de özelde çalışan hukuk fakültesi mezunlarıyla kamudan çalışan hukuk fakültesi mezunları arasında eşitsizlik getirilmektedir. Öyle ki, özelde çalışan hukuk fakültesi mezunu sigortalı bir işte çalışarak staj yapabilecek iken kamuda çalışan ücretsiz izne ayrılarak staj yapabilecektir.

İYİ Parti olarak, avukat stajyerlerinin, sigorta yasağının kaldırılmasını olumlu karşılamakla birlikte, öncelikle avukat stajyerlerine, hâkim ve savcı adayları gibi, stajları süresince bağlanmak üzere devlet tarafından kaynak ayrılması ve belirli bir statüye bağlanmaları gerektiğini düşünüyoruz. En azından avukatlık stajının, ilk 6 ay mahkemelerde ve adalet dairelerinde staj bölümünde, stajyerlere en azından asgari ücret düzeyinde bir gelir tahsis edilmesi gerekmektedir. Türkiye Barolar Birliği verilerine göre yılda 15 bin avukat staj yapmaktadır. Bu stajyerlere asgari ücret tutarında bir ücretin aktarılması 382 milyon TL'ye mal oluyor ki, kolaylıkla ayrılabilir ve tahsis edilebilecek bir kaynak olduğu ortadadır.

Bununla birlikte kanun teklifinin 1. Maddesiyle, kamu kurum ve kuruluşlarının kadro veya pozisyonlarında görev yapanların görevleri sırasında avukatlık stajı yaparken aylıksız veya ücretsiz izinli sayılmalarının hem Anayasanın eşitlik ilkesine hem de silahların eşitliği ilkesine aykırı olduğunu düşünüyoruz. Kamuda çalışırken emek vermiş, sosyal hayatından, aile hayatından vazgeçmiş, dört-beş sene hukuk okuyarak hayalini gerçekleştirmiş insanların bir sene ücretten, aylıktan mahrum kalması onların ekonomik hayatlarını, aile hayatlarını sekteye uğratacağı düşüncesindedir.

Adli Yardım Büroları

Adli yardım hem Anayasa'mızda hem de Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi bağlamında, mahkemenin vermiş olduğu kararlar çerçevesinde adalete erişim ve hak arama özgürlüğünün, adil yargılanma hakkının olmazsa olmazı, en önemli unsurlarından birisidir. Tabii, adli yardım Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 6'ncı maddesinde karşılığını bulan, yine Anayasa'mızda 36'ncı maddesinde karşılığını bulan adil yargılanma hakkının doğrudan bir uzantısıdır. Adil yargılanma hakkının çerçevesinde fiilen savunma hakkının, hak arama özgürlüğünün ete kemiğe bürünebilmesi için, hayata geçebilmesi için, vatandaşlarımızın savunma haklarından yararlanabilmeleri için adli yardım büroları önemli görev icra etmektedir.

Kendisi ve ailesinin geçimini önemli ölçüde zor duruma düşürmeksizin, gereken yargılama veya takip giderlerini kısmen veya tamamen ödeme gücünden yoksun olan kimseler, iddia ve savunmalarında, geçici hukuki korunma taleplerinde ve icra takibinde, taleplerinin açıkça dayanaktan yoksun olmaması kaydıyla adli yardımdan yararlanabilirler. Baroların verdiği adli yardım kararı, yalnızca ücretsiz olarak avukatlık hizmetlerinden faydalanma imkânı sağlar, yargılama giderlerinden muafiyet sağlamaz. Mahkemenin verdiği adli yardım kararı, ilgiliye; yapılacak tüm yargılama ve takip giderlerinden geçici olarak muafiyet, yargılama ve takip giderleri için teminat göstermekten muafiyet, dava ve icra takibi sırasında yapılması gereken tüm giderlerin Devlet tarafından avans olarak ödenmesi, davanın avukat ile takibi gerekiyorsa, ücreti sonradan ödenmek üzere bir avukat temini imkânı sağlar.

Türkiye'de baroların yapısını değiştiren ve "çoklu baro" sistemi getirmeyi öngören Avukatlık Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi 2020 yılı Temmuz ayında kabul edilerek kanunlaşmıştı. Böylece pek çok sorunla uğraşan avukatlar bir de siyasi nedenlerle bölünme ve ayrışma tehlikesiyle karşılaşmışlardı.

Çoklu Baro düzenlemesi olarak bilinen 11 Temmuz 2020 tarihli ve 7249 sayılı Avukatlık Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'un Adalet Komisyonu görüşmeleri akabinde yazdığımız muhalefet şerhinde şu ifadeler yer vermiştik:

"Çoklu Baro sistemi kamusal faaliyetler olan ve uygulamada Baroların yetki alanında olan CMK, Adli Yardım ve disiplin işlemleri gibi kurumların işlevsizleşmesine sebep olur. ...Bu

durum da yargı erkinin gerektiği gibi işlememesine, adil yargılanma hakkının zarar görmesine ve adli faaliyetlerin daha fazla politize olmasına neden olacaktır.”

Avukatların cübbelerinde cep ya da düğme bulunmaz, böylece avukat savunma faaliyetini menfaatlerine göre şekillendirmez, ya da başka makamlar karşısında önünü iliklemez. Ancak bu haliyle teklif savunma faaliyetine ve barolara şaibe düşürebilecektir. Görüşülmekte olan bu kanun teklifinin 2. Maddesiyle her bir baro için adli yardım bürosu kurulmasının yolu açılıyor. İYİ Parti olarak ikinci bir adli yardım bürosunun kurulmasına ihtiyaç olmadığını, çoklu adli yardım bürolarının ileri de daha büyük sorunlara yol açacağını düşünmekteyiz.

Teklifin 3. Maddesine göre adli yardım gelirlerinin birden fazla baronun bulunduğu illerde, her beşbin nüfus için tespit edilecek **toplam puanın yüzde kırkı o ilde bulunan barolar arasında eşit olarak**, kalanı ise o ilde levhaya kayıtlı toplam avukat sayısına bölündükten sonra elde edilen rakamın her baronun üye sayısına çarpımı sonucu elde edilecek puana göre dağıtılır.

Türkiye Barolar Birliği tarafından hazırlanan ve Adalet Bakanlığı tarafından onaylanan yönetmelikle belirlenen adli yardım gelirleri ve dağıtımı mevcut haliyle, Barolar Birliğinin bugüne kadarki uyguladığı sisteme göre para dağıtılırsa İstanbul 2 no.lu Barosuna yüzde 4,28; İstanbul 1 no.lu Barosu yüzde 95,72 oranında pay düşecek zira 1. Nolu baroda 56.915 avukat varken 2 numaralı baro da 2.435 avukat vardır. Bu kanun teklifiyle, “**toplam puanın yüzde kırkı o ilde bulunan barolar arasında eşit olarak**” ifadesiyle yeni kurulan 2. Baronun payı yüzde 22,57’ye yükselmektedir. Avukat sayıları dikkati alındığında ikinci barolara orantısız bir kaynak aktarımı, eşitlik ve adalet ilkelerine aykırı bir düzenleme ortaya çıkmaktadır. Öyle ki;

Baro Adı	Avukat Sayısı	Aldığı Ödenek	Teklif Yasalaşırsa Alacağı Ödenek
İstanbul 2. Nolu Baro	2435	1.094.000	4.435.000
Gaziantep Barosu	2644	2.787.000	2.787.000
Mersin Barosu	3000	2.500.000	2.500.000
Konya Barosu	3197	3.000.000	3.000.000
Adana Barosu	3876	3.000.000	3.000.000
Bursa Barosu	4800	4.000.000	4.000.000
Kocaeli Barosu	2385	2.600.000	2.600.000

Teklifin Maddeleri Üzerine Görüşlerimiz

1. Madde

Maddeyle, 1136 sayılı Kanununun 16ncı maddesine fıkralar eklenmektedir. İkinci fıkrayla, avukat stajyerinin sigortalı olarak herhangi bir işte çalışmasının fiilen avukatlık stajının yapılmasına engel oluşturmayacağı açıkça düzenlenmektedir. Bu kapsamda işin avukatlık stajının fiilen yapılmasına engel olmaması gerekmektedir. Üçüncü fıkrayla, kamu kurum ve kuruluşlarının kadro ve pozisyonlarında görev yapanların avukatlık stajım yapabilmeleri kolaylaştırılmakta, bu kapsamda bu kişilere avukatlık stajı süresi boyunca aylıksız veya ücretsiz izin verilmesi özel olarak hüküm altına alınmaktadır. Bu kişiler staj süresi içinde yıllık izin de kullanabileceklerdir

Komisyon görüşmelerinde değişiklik önergesi verilmiş ve maddenin şu şekilde değiştirilmesi teklif edilmiştir:

“Avukatlık stajına fiilen engel olmamak şartıyla herhangi bir işte sigortalı olarak çalışılması avukatlık stajının yapılmasına engel değildir. Adli ve idari yargı hâkim ve savcı adayları ile hâkim ve savcı mesleğinden olanlar hariç olmak üzere, kamu kurum ve kuruluşlarının kadro veya pozisyonlarında görev yapanlar, görevleri sırasında avukatlık stajı yapabilir. Bu kişiler staj süresinin ikinci altı ayını en az 5 yıl kıdemi olan kurumlarındaki kamu avukatı yanında yapabilirler. Kurumlarında belirtilen nitelikte kamu avukatı bulunmaması halinde ya farklı kamu ve kuruluşunda geçici olarak görevlendirilebilir ya da mesai saatleri staj yapabilecek şekilde düzenlenir. Stajyer avukatın bu durumda ücret, aylık ve özlük haklarında herhangi bir kısıtlama yapılamaz.”

Bu önergemizin gerekçesi şöyledir: Kamuda çalışan hukuk fakültesi mezun bireyler belli ekonomik standartlarını yakalamış ekonomik sorumlulukları olan ve geçindirmek zorunda olduğu ailesi bulunduğundan 1 yıl süreyle aylık ücretten mahrum kalması bu birey ve ailesinin ekonomik anlamda sıkıntıya sokacağı gibi kamuda çalışan hukuk fakültesi mezunları dışındakilere sigortalı olarak çalışma hakkı verildiği halde bu görevlilere böyle bir hak verilmemesi anayasanın 10. Maddesi olan eşitlik ilkesine aykırıdır.

Değişiklik önergemiz kabul edilmemiştir.

2. Madde

Maddeyle, 1136 sayılı Avukatlık Kanununun 177 nci maddesinin ikinci fıkrasında değişiklik yapılmaktadır. 11/7/2020 tarihli ve 7249 sayılı Avukatlık Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanunla avukat sayısı fazla olan barolar bakımından aynı ilde birden fazla baro kurulabilmesine imkân sağlanmıştır. Ayrıca, yargı mercilerinin talebi üzerine yapılacak görevlendirmelerin, Türkiye Barolar Birliği tarafından oluşturulan elektronik bilişim sistemi üzerinden ve o ildeki avukatlar arasında eşitlik gözetilerek yapılacağı hükme bağlanmaktadır.

Türkiye’de baroların yapısını değiştiren ve “çoklu baro” sistemi getirmeyi öngören Avukatlık Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi 2020 yılı Temmuz ayında kabul edilerek kanunlaşmıştı. Böylece pek çok sorunla uğraşan avukatlar bir de siyasi nedenlerle bölünme ve ayrışma tehlikesiyle karşılaşmışlardı.

Çoklu Baro düzenlemesi olarak bilinen 11 Temmuz 2020 tarihli ve 7249 sayılı Avukatlık Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun’un Adalet Komisyonu görüşmeleri akabinde yazdığımız muhalefet şerhinde şu ifadelerle yer vermiştik:

“Çoklu Baro sistemi kamusal faaliyetler olan ve uygulamada Baroların yetki alanında olan CMK, Adli Yardım ve disiplin işlemleri gibi kurumların işlevsizleşmesine sebep olur. Yargı erkinin en önemli unsurlarından savunma faaliyetlerinin politize olmasına sebep olacaktır.”

Avukatların cübbelerinde cep ya da düğme bulunmaz, böylece avukat savunma faaliyetini menfaatlerine göre şekillendirmez, ya da başka makamlar karşısında önünü iliklemez. Ancak bu haliyle teklif savunma faaliyetine ve barolara şaibe düşürebilecektir. Görüşülmekte olan bu kanun teklifinin 2. Maddesiyle her bir baro için adli yardım bürosu kurulmasının yolu açılıyor. İYİ Parti olarak ikinci bir adli yardım bürosunun kurulmasına ihtiyaç olmadığını, çoklu adli yardım bürolarının ileri de daha büyük sorunlara yol açacağını düşünmekteyiz.

3. Madde

Maddeyle, Kanunun 180 inci maddesinde değişiklik yapılmaktadır. Dördüncü fıkrada yapılan düzenlemeyle, münhasıran adli yardım hizmetleri için kullanılmak üzere Hazine ve Maliye Bakanlığı tarafından Türkiye Barolar Birliği hesabına aktarılan ödeneğin barolar arasındaki dağıtım esasları belirlenmektedir. Buna göre, ödenekten gönderilen paraların barolar arasındaki dağıtımında puanlama esas alınacaktır. Puanlamada öncelikle her baroya beş temel puan verilecektir. Bu temel puana ilave edilecek puanlar, iki temel unsur esas alınarak, başka bir ifadeyle baroların üye sayıları ve il nüfusları baz alınarak belirlenecektir. Bu halde baroya kayıtlı olan her elli üye avukat için bir puan; il nüfusu esas alınarak her beşbin nüfus için bir puan belirlenerek baronun puanına eklenecektir. Birden fazla baronun bulunduğu illerde ise her beşbin nüfus için tespit edilecek toplam puanın yüzde kırkı o ilde bulunan barolar arasında eşit olarak, kalanı ise o ilde levhaya kayıtlı toplam avukat sayısına bölündükten sonra elde edilen rakamın her baronun üye sayısına çarpımı sonucu elde edilecek puana göre dağıtılacaktır.

Komisyon görüşmelerinde değişiklik önergesi verilmiş ve “Paraların barolar arasındaki dağıtımında o ilde levhaya kayıtlı toplam avukat sayısı esas alınır. Dağılım o ilde levhaya kayıtlı toplam avukat sayısına bölündükten sonra elde edilen rakamın her baronun üye sayısına çarpımı sonucuna göre elde edilecek sonuca göre dağıtılır” fırcasının kanun teklifine eklenmesi teklif edilmiştir.

Bu önergemizin gerekçesi şöyledir: Dağıtımını her baronun üye sayısına göre yapılması denkleştirici adalet ilkesine uygundur. Zaten çeşitli şaibeler altında olduğu iddia edilen ikinci barolar sağlanmak istenen ekonomik avantajla bu iddiaların daha da fazla artmasını beraberinde getirecektir.

Tarafsız, doğru, korkusuz olduğuna inandığımız adaletin savunucusu avukatların oluşturduğu baroların bu şekilde vesayet altına alınmasının da önüne geçilecektir.

Değişiklik önergemiz kabul edilmemiştir.

Hasan Subaşı
Antalya

18.04.2022
Ayhan Erel
Aksaray

ADALET VE KALKINMA PARTİSİ GRUP
BAŞKANVEKİLİ DENİZLİ MİLLETVEKİLİ
CAHİT ÖZKAN VE 44 MİLLETVEKİLİNİN
TEKLİFİ

**AVUKATLIK KANUNUNDA DEĞİŞİKLİK
YAPILMASINA DAİR KANUN TEKLİFİ**

MADDE 1- 19/3/1969 tarihli ve 1136 sayılı Avukatlık Kanununun 16 ncı maddesine aşağıdaki fıkralar eklenmiştir.

“Avukatlık stajına fiilen engel olmamak şartıyla herhangi bir işte sigortalı olarak çalışılması avukatlık stajının yapılmasına engel değildir.

Adli ve idari yargı hâkim ve savcı adayları ile hâkim ve savcı mesleğinden olanlar hariç olmak üzere, kamu kurum ve kuruluşlarının kadro veya pozisyonlarında görev yapanlar, görevleri sırasında avukatlık stajı yapabilir. Bu kişiler, staj süresince görev yeri saklı kalarak aylıksız veya ücretsiz izinli sayılır ve bu dönemde yıllık izinlerini de kullanabilir. Talep halinde ilgili birimlerce ücretsiz izin verilir.

Bu maddenin uygulanmasına ilişkin usul ve esaslar yönetmelikte gösterilir.”

MADDE 2- 1136 sayılı Kanunun 177 nci maddesinin ikinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“Birden fazla baronun bulunduğu illerde her bir baro tarafından adli yardım bürosu oluşturulur. Yargı mercilerinin talebi üzerine yapılacak görevlendirmeler, Türkiye Barolar Birliği tarafından oluşturulan elektronik bilişim sistemi üzerinden o ildeki avukatlar arasında eşitlik gözetilerek yapılır.”

MADDE 3- 1136 sayılı Kanunun 180 inci maddesinin dördüncü fıkrasının ikinci cümlesinden sonra gelmek üzere aşağıdaki cümleler eklenmiştir.

“Paraların barolar arasındaki dağıtımında puanlama esas alınır. Her baroya öncelikle beş temel puan verilir. Verilen temel puana, her elli üye avukat için bir puan, ayrıca il nüfusu esas

ADALET KOMİSYONUNUN
KABUL ETTİĞİ METİN

**AVUKATLIK KANUNUNDA DEĞİŞİKLİK
YAPILMASINA DAİR KANUN TEKLİFİ**

MADDE 1- 19/3/1969 tarihli ve 1136 sayılı Avukatlık Kanununun 16 ncı maddesine aşağıdaki fıkralar eklenmiştir.

“Avukatlık stajına fiilen engel olmamak şartıyla herhangi bir işte sigortalı olarak çalışılması avukatlık stajının yapılmasına engel değildir.

Adli ve idari yargı hâkim ve savcı adayları ile hâkimlik ve savcılık mesleğinden olanlar hariç olmak üzere, kamu kurum ve kuruluşlarının kadro veya pozisyonlarında görev yapanlar, görevleri sırasında avukatlık stajı yapabilir. Bu kişiler, staj süresince görev yeri saklı kalarak aylıksız veya ücretsiz izinli sayılır ve bu dönemde yıllık izinlerini de kullanabilir. Talep hâlinde ilgili birimlerce ücretsiz izin verilir.

Bu maddenin uygulanmasına ilişkin usul ve esaslar yönetmelikle belirlenir.”

MADDE 2- 1136 sayılı Kanunun 177 nci maddesinin ikinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“Birden fazla baronun bulunduğu illerde her bir baro tarafından adli yardım bürosu oluşturulur. Yargı mercilerinin talebi üzerine yapılacak görevlendirmeler, Türkiye Barolar Birliği tarafından oluşturulan elektronik bilişim sistemi üzerinden o ildeki avukatlar arasında eşitlik gözetilerek yapılır.”

MADDE 3- 1136 sayılı Kanunun 180 inci maddesinin dördüncü fıkrasının ikinci cümlesinden sonra gelmek üzere aşağıdaki cümleler eklenmiştir.

“Paraların barolar arasındaki dağıtımında puanlama esas alınır. Her baroya öncelikle beş temel puan verilir. Verilen temel puana, her elli üye avukat için bir puan, ayrıca il nüfusu esas

(Adalet ve Kalkınma Partisi Grup Başkanvekili
Denizli Milletvekili Cahit Özkan ve
44 Milletvekilinin Teklifi)

alınarak her beşbin nüfus için bir puan eklenir. Birden fazla baronun bulunduğu illerde, her beşbin nüfus için tespit edilecek toplam puanın yüzde kırkı o ilde bulunan barolar arasında eşit olarak, kalanı ise o ilde levhaya kayıtlı toplam avukat sayısına bölündükten sonra elde edilen rakamın her baronun üye sayısına çarpımı sonucu elde edilecek puana göre dağıtılır.”

MADDE 4- Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 5- Bu Kanun hükümlerini Cumhurbaşkanı yürütür.

(Adalet Komisyonunun Kabul Ettiği Metin)

alınarak her beş bin nüfus için bir puan eklenir. Birden fazla baronun bulunduğu illerde, her beş bin nüfus için tespit edilecek toplam puanın yüzde kırkı o ilde bulunan barolar arasında eşit olarak, kalanı ise o ilde levhaya kayıtlı toplam avukat sayısına bölündükten sonra elde edilen rakamın her baronun üye sayısına çarpımı sonucu elde edilecek puana göre dağıtılır.”

MADDE 4- Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 5- Bu Kanun hükümlerini Cumhurbaşkanı yürütür.

